

13-E-36

I h 88

ENCYKLIKA A SYLLABUS

„OTCE SVATÉHO“ PIA IX.

A

ENCYKLIKA A SYLLABUS

SYNA NOVÉ DOBY.

čís. 2042/I

Podává

ALFONS ŠŤASTNÝ,

rolník z Padařova.

V PRAZE.

Tiskem Antonína Rennu. — Nákladem vlastním.

SLOVÁCKÉ KNĚŽKOPISCEVÍ NÁKLADATELSTVÍ

1874.

A. ANTONIHOVÝ (B. ANTONIHOVÝ A HACH)

PRAHA—II. JEČNA ULICE Č. 17.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP
STARÝ FOND
č. inv.: 02/434

Mluví se tak často a bude se mluvíti ještě častěji a více a důkladněji za doxy nejprve příští o dvou spisech papežských, jenž jsou zákonem pro všechny katolíky vydaným svého času hlavou církve katolické. Tyto dvě pověstné listiny, *encyklika a syllabus*, hrají a budou hráti nyní v Evropě úlohu tu *největší*, úlohu pro církve katolickou *osudnou*.

Zapotřebí každému, jehož se nastávající krutý boj náboženský týká, a to je každý občan států evropských, nechť je ostatně katolíkem nebo ne, aby důkladně seznal obsah obou listin a poznal dle toho i snahy těch, již se snaží uvéstí listiny tyto ve skutek.

Tolik vidíme nyní již všickni, kdož vůbec něco viděti chceme, že stojíme před světovou válkou, která má býti svedena mezi rozumem lidským a dávnověkým předsudkem, bludem a klamem sektářským, válkou připravovanou dávno již jezovity v Římě, zřejmě prohlášenou nadzmiňenými listinami, k jejímuž vedení byl prohlášením neomylnosti splnomocněn papež římský co neobmezený diktátor, samovládce církevní. Veškerý svět vyzván, aby se se-stoupil k provedení zásad encykliky a syllabu, a všude činí ultramontáni přípravy všemožné, aby celý

svět podřízen byl zásadám ěm. A státy evropské, o něž se jedná? Z veliké ěásti byly tak neprozřetelné, že dělem neteěností bezpřříkladnou nepřimo, dělem přimo mlčením a trpním *podporovaly* snahy společnosti státní naprosto záhubné.

Ve Francii ubohé poáinal zfantělymi monarchisty první váleěný rej nastolovováním fanatického jezovity Jindřicha V., odkud se šíiti měl do Španělska usilováním Karlistů o nastolení druhého fanatika jezovitského Karloše, kterýmžto obom fanatickým vladařům pak by připadlo za úlohu, rozbít sjednocenou Itálii a nestoliti opět »sluhu sluhů Páně«, neomylného papeže, na světský trůn v Římě na troskách nynějšího krábvství italského. K tomuto boji »celého světa« se sbírá vojsko všude a všude.

A i u nás v ěechách, a to mezi *ěechy* ěiní se pokus, a to śel *ěechy* samými, zverbovat v národě *ěeském* pod tíží boje politického a státoprávního, po tolik let s nevidanou vytrvalostí vedeného, již již klesajícím, bojovníkům na pomoc jezovitům k zabezpečení panování jejich a k seslzení ho v nešťastné Evropě, již nelze se zmoci hydry tisícohlavé, živící se masem a tukem zbloudilých Evropanů, jenž pod tlakem předsudku tisíciletého nemohou ani pochopit tu příěinu slabosti své, nemohou vzmoci se k poražení největšího nepřítelě svého, sektářského to bludu, prostým rozumem lidským. Procesí václavské, loňského roku ultramontány, v něž se klerikálově u nás nyní již proměnili, nalíěené k zahanbení a potupení národa, byl první pokus uěiněný za tím úěelem, aby se dozvěděli, zdali národ ěeský se dá naverbovati pro voje jezovitské, papežácké, k rozbití svobody Francie, Španělska, Itálie, Německa a t. d. ustanovené. Nuž, národ ěeský statně, počestně, důstojně zachoval

se tehdaž ve zkoušce té, chytře naň narařícené, a dal strážcům nešťestí jeho odpověď hodnou slavně své minulosti. Odmítnutí pozvání, vycházejícího od zbožňovaných dosud osob, bylo náležitou odpověďí oněm papežáckým, jezovitským verbířům. ěechově osvěděili opět, že nezapomněli, ěím bývali, že ale také nezapoměli, co jsou dlužní svým odvěkým nepřítelům ve Vatikáně. —

Avšak strana jezovitská zajisté neustane od dalších pokusů k zverbování nás pro vojsko papežácké; neboť tak zvaní »vůdcově národa« nevzdali se spolku s ultramontány, nohsledů to jezovitů, a budou i na dále snahy jejich podporovati. Strana v národě, přející těmto rejďům jezovitským, uvaluje na ubohý národ největší zlo, fanatismus sektářský, a národ, jenž za hájením svobody smýšlení zakusil již zla největšího, je dosud nešťastným svým spojením s ultramontány a ultramontánskými feudály přikován k osudu sekty katolické, a stoupání a klesání politické svobody národa uěiněna odvislým od stoupání a klesání moci jezovitů. A aě národ náš poěiná pochopovat nešťastné spojení své, přec ještě se neodpoutal od největších nepřátel svých, dosud co přátele jeho se tvářících.

Proto nám třeba trěba neustálého bdění a neustálě opatrnosti, abychom ueupadli v osidla nám strojená. Nešlo-li to okázale, bude se působit na lid náš skrytě, a to všemi jen možnými prostředky. Misie, po vlasti naší působící nejsou ničím jiným, nežli verbováním lidu našeho pro světovou válku ve prospěch světské moci papeže a moci jezovitů, a k zabezpečení další vlády sektářských bludů a klamů. V nejnovejší době, když cháska jezovitská veřejným zavrhováním, zatracováním zákonů státních počala s nestoudností bezpřříkladnou sáhati státním již již

k hrdlu, a nastávalo nebezpečí největší, vyrušení státy z dosavadní své lhostejnosti, a počaly *bránit* se proti fanatismu papežáckému, jezovitskému, a následek toho je boj, jež nyní podniknouti musí zákonodárství novověké na ubránění států proti uvedení ve skutek zásad encykliky a syllabu. To, co spatřujeme nyní v parlamentu říše německé a rakouské, není nic jiného, nežli *nutná obrana* proti uvedení v život zásad těch; a proto každému z nás potřeblí, aby měl v paměti listiny dotýčné.

Abyste ale každý z nás seznal zevrubně, o co vše tu jde, a národ, máje bojovati *proti* snahám ultramontánským, také věděl, zač za vše mu je vésti boj, předkládáme tuto ony dvě pověstné listiny, kolem nichž celý nastávající boj evropský se točí, aby nahlédl každý, že tu jde o *základ našeho bytí* soukromého a státního, a že, kdyby měli zvítěziti, jenž uznávají „encykliku“ a „syllabus“, přestali bychom konečně býti *lidmi*, a nutně bychom se museli státi opět zvířaty nerozumnými, k hanbě člověčenstva na zemi žijícími.

Dne 8. prosince 1864 vydal nynější papež římský, Pius IX., ku všem vrchním pastýřům církve katolické „encykliku“, t. j. oběžník, jímž upozorňuje vůbec na „jistá učení“, šířící se po světě a čelící ku škodě dosavadních práv církve, ktrážto učení co „bludná“ chce mítí ode všech katolíků zavržená, zapovězená a zatracená.

Abyste ale byla určitě naznačena ona učení, jichž se to týká, nařídil papež sepsání „syllabu“, t. j. sestavení všech dotýčných bludů ve formě určitých, krátkých vět. Dle obsahu sestaveny věty ty v X paragrafech. Vět ale zatracených je počtem 80.

Tato soustava 80 zatracených vět, »syllabus«, byla zároveň s oběžníkem, encyklikou, nadzmičeným zoslána kardinálem Antonellim všem vrchním pastýřům, by se dle ní řídili, jakožto dle určitého měřítka.

V roce 1864 stalo se vyhlášení listin těch papežem co nařízení *jeho*; v roce 1870 bylo však nařízení toto koncilem vatikánským uznáno za zákon *církevní*, a papež „neomylný“ splnomocněn, encykliku a syllabus provésti, t. j. svět k uznání nauky v nich obsažené přiměti; a nyní, za dnů našich právě se konají přípravy, aby „slovo tělem učiněno bylo.“ —

Vizme tedy osudné ty listiny, osudné to vypořádání války všemu rozumu lidskému, jaké byl vydal fanatismus jezovitský vládnoucí ve Vatikánu.*

Encyklika.

Velebným Bratřím patriarchům, primátům, arcibiskupům a biskupům, všem majícím milost a jednotu stolice Apoštolské.

Papež Pius IX.

Velební Bratři!

Pozdravení a Apoštolské Požehání!

S jakou péčí a bedlivostí pastýřskou papežové Římské, předkové Naši, konajíce odevzdanou jim od Krista Pána v osobě sv. Petra, knížete apoštolů povinnost a úřad, pástí beránky a ovce, nikdy neustáli veškeré stádo Páně slovem víry horlivě krmiti, spa-

* Podány tuto obě listiny tak, jak se nalezají přeložené v »Ordinariátním listu pražské diecese«, aby snad se neřeklo, že v nich co libovolně změněno.

sitelným učením napájeti a od jedovatých pastvin vzdalovati, totéž vůbec známo, Vám pak, Velební Bratři, obzvláště povědomo. Jistě téměř Naším předkům, jakožto vznešeného katolického náboženství, pravdy a spravedlnosti ochrancům a obrancům v příčině spásy duší velice bdělým, povždy všecko na tom záleželo, aby věhlasnými listy a zákony svými odkryli a zavrhli všeliké kacířství a bludy, kteréž proti naší Božské víře, Církve katolické učení, poetivým mravům a proti věčnému pokolení lidského spasení brojíce, často hrozných natopily bouřek a spustošily křesťanskou i světskou obec žpůsobem politování hodným. Za tou příčinou protivovali se tíživě předkové Naši s apoštolskou srdnatostí hanebným úkladům bezbožných lidí, kdykoliv tito, jako vlny moře zdutého pěnou svého pomatení vůkol střikajíce a svobodu slibující, kdežto sami jsouc otroky porušenými byli usilovali, podvodnými domněnkami a záhubnými spisy svými základy katolického náboženství i společnosti občanské vyvrátiti, ctnost a spravedlnost vesměs vyhladiti, všech srdcí a myslí porušiti, neopatrné lidí, zvláště pak nezkušenou mládež od pravé mravů kázně odvrátiti, ji bídně zkaziti, bludův osídlem zardousiti, a konečně Církvi katolické z lůna vyrvatí.

Již ale, jak Vám, Velební Bratři, jistě vědomo, sotva My jsme byli tajnou prozřetelností Boží radou — ovšem bez zásluhy Své — na tuto stolicí Petrovu povýšeni, spatřivše s přebolestným srdcem tak děsnou, tolikerym mrzkým domněním rozdmýchanou bouři, též náramnou, již oželiti nelze, škodu z těchž mnohých bludů na křesťanský lid přikvapující, dle povinnosti apoštolského úřadu Svého, pozdvihli jsme, jdouce za jasným Svých předchůdcův příkladem, hlasu Svého a mnohými vůbec vydanými

okružnými listy, také řečmi v konsistoři činěnými a jinakými apoštolskými psaními zavrhli jsme ty nejčelnější bludy věku našeho přežalostného, výtečnou Vaši biskupskou bedlivost povzbuzující a všecky Nám nejmilejší syny katolické Církve opět a opět ponoukající a napomínající, aby se náказы ohavného moru toho bedlivě štítíli a jemu se vyhýbali, hlavně však Svým prvním dne 9. listopádu r. 1846 Vám psaným listem okružním a dvěma řečmi Svými, z nichž jednu dne 9. prosince r. 1854 a druhou 9. června r. 1862 v konsistoři jsme učinili, odsoudili jsme ty obludné domněnky, které za tohoto právě věku k převeliké duší škodě, ba i na újmu občanské společnosti panují, a nejenom katolické Církvi, jejímu spasitelnému učení a ctihodným právům, nýbrž i odvěkému zákonu přirozenému, od Boha v srdce každého člověka vštípenému a rozumu zdravému nad míru odpírají, a z nichž ostatní téměř všickni bludové vznikají.

Ačkoliv jsme však neopomenuli hlavní takové bludy vícekrát propsati a zamítnouti, přece ještě záležitost katolické Církve a duší spása Nám od Boha svěřená, jakož i lidské společnosti prospěch toho se domáhá, bychom poznovu pastýřské Vaší péče povzbudili k zápuzení jiných křivých domněnek, ježto z dotčených bludů, jako ze zdrojů svých, vyrážejí. Domněnky tyto křivé a převrácené tím více jsou zavřené hodné, ježto hlavně k tomu směřují, aby překážkami zemděna a odklizena byla ta spasitelná moc, kterouž Církev katolická dle ustanovení a rozkazu Božského svého původce až do skonání světa svobodně provozovati má neméně nad jednotlivými lidmi, jakož nad národy, pronárody a jich knížaty, a aby v nivec byla obrácena ona vzájemná mezi kněžským a panovnickým řádem sdílnost rad a svor-

nost, jenž Církvi i občanstvu vždy byla k prospěchu a blahu. Však o tom, Velební Bratři, dobře víte, že za tohoto času nemálo nalezá se takových, kdož svou bezbožnou a pošetilou zásadu tak zvaného „naturalismu“ k občanské společnosti vztahující, opovžují se učití, (1) „že by nejsnaznější pečlivost o dobré obecné, i všeliký prospěch občanův toho svrchovaně vyhledávaly, aby lidská společnost ustavena a spravována byla beze všeho ohledu na náboženství tak, jakoby ho ani nebylo, aneb alespoň bez ohledu na rozdíl mezi náboženstvím pravým a věrami bludnými.“

Podobně proti učení svatých Písem, též Církve a svatých Otcův neostýchají se tvrditi, (2) že by obecné dobro bylo nejlépe tam opatřeno, kde se panující moci nepřiznává povinnost, trestati po zákonu rušitele katolického náboženství, leč pokud toho žádá veřejný pokoj.

Vycházejíce od této o vládě společenské zhola bludné smýšlenky neobávají se nikoliv hověti jiné, rovněž bludné a Církvi katolické i duší spásy záhubné domněnce, jižto byl blahé paměti Řehoř XVI., předchůdce Náš, *blázenovstvím* nazval, totiž, (3) že *volnost svědomí a svoboda v náboženství jest každého člověka právem přirozeným, což by v každé dobře zřízené společnosti také zákonem vyhlášeno a určeno býti mělo;*“ (4) „*občané pak že mají právo k svrchované svobodě, myšlenky své všelike ústy, tiskem i jinakým způsobem zřejmě a veřejně vyjadřovati a osvědčovati, v čemž by ani Církvi, ani světskou mocí skrácování býti neměli.*“ Což drze zastávající zajisté na mysli neuvážili, že „svobodu záhuby“ hlásají, a že dopustili se lidem ustavičná hádka o jich přesvědčení, že nikdy nenedostávají se nebude opovážlivých pravdě odpíračů a na hovornost

lidského chytráctví spolehačů, kdežto víra i moudrost křesťanská slovy samého Pána Našeho Ježíše Krista poučena jsouc uznává, kterak této nejvyšší škodné marnosti stříci se má.“

Poněvadž tam, kdekoli z občanské společnosti náboženství bylo odstraněno, a zapuzeno učení Božího zjevení a vážnost jeho, také samoryzé ponětí spravedlnosti a lidského práva v zatmění ubíhá a se vytrácí, a na místě řádné spravedlnosti a zákonitého práva hmotná jen moc zasedá, jde z toho na rozum, čím to, že někteří nejbezpečnějších zdravého rozumu pravidel nic nedbajíce a jimi opovrhující smějí povolávati, (5) „že vůle národa veřejným, jakž řkou, míněním neb jinaké vyjevená ustavuje svrchovaný, ani božím ani lidským nějakým právem omezený zákon; a dle řádu státní správy že dokonané udalosti již tím samým, že jsou dokonané, platnosti právní nabývají.“ Však kdo medle nevidí, a patrně nenahlíží, že lidská společnost, náboženství a řádné spravedlnosti vazeb sprostěna, jiného předsevzetí a účelu míti nemůže krom toho, aby vezdejších statků nabývala a je hromadila, aniž by se nějakým pravidlem v jednání svém řídila, leč neukrocenou baživostí po rozkoších a užitecích, jimž otročí?

Tím jest to, že tací lidé společnosti řeholní, o Církev, občanstvo i literní vzdělanost velmi zasloužilé s krutou nenávisť pronásledují a vylhaně žvástají, že nemají žádného práva k dalšímu trvání, takto i kacířův smýšlénkám přihukující. Neboť, jakž blahé paměti Pius VI., Náš předchůdce, velemoudře byl učil, „ukřivduje rušení řádů řeholních právu slavného vyznávání rad evangelických, ubližuje způsobu života v Církvi schválenému pro jeho shodu s učením apoštolským, a uráží slavné zakladatelé

od nás na oltáři ctěné, kteří jenom Bohem nadšeni ta společenstva ustanovili.“

Rozhlašují také bezbožně, (6) „že sluší zbavit občanstvo i Církev oprávnění, k účelům lásky křesťanské almužny veřejně dávatí, a zákon ten že by zrušiti náleželo, kterýmž v určené dny k vůli počtě Boží služebná práva zakázána jest,“ ošemetně předstírajíce, jako by zmíněné povolení a řečený zákon se přičily pravidlům nejlepšího národního hospodářství.

Avšak na pouhém odstranění náboženství z života veřejného nepřestávajíce rádi by totéž i z domácnosti rodin vyklidili. Neboť nad míru záhubný blud komunismu a socialismu rozhlašujíce a vyznávající tvrdí, (7) „že společnost domácí čili rodina původ a základ svého bytí má jedině v právu občanském, že tedy všeliká práva rodičů k dětkám jenom z práva občanského plynou a na něm visí, předně pak právo péče o vyučování a vychovávání.“ Takovými bezbožnými domněnkami a úklady obmyslejí titíž lstiví mamičí především spasitelné učení a působení Círky katolické z vyučování a vychovávání mládeže naprosto vyloučiti, tak aby útlé a podajné duše mládeže všemi záhubnými bludy a neřestmi bídně byly napuštěny a pokaženy. Vždyť pak kdož se koliv byli pokoušeli o zmatky v Církvě i státu, o zvrácení dobrého řádu v společnosti, a o vyhlazení Božského i lidského práva, všickni soustředili pokaždé všemnu zlovolnou radu, snahu a práci v tom, aby, jakž svrchu praveno, zvláště neopatrnou mládež podskočili a porušili, na jejížto zkáze všecku svou naději zakládali.

Pročež i bez ustání, jak církevní, tak řeholní duchovenstvo, jež podle skvělého svědectví pravdivých pomníků dějinách křesťanstvu, státu a osvětě

k hojnému sloužilo prospěchu, nejhorším způsobem týrají, řkajíce, (8) „že nutno, aby duchovenstvo jakožto protivník pravého užitečného pokroku vědy a vzdělanosti od péče a úřadu vyučování a vychovávání mládeže bylo odstraněno.“

Jiní zase obnovujíce křivé a tolikrát již odsouzené smýšlenky novotářův, s neobvyčejnou nestydatostí opovažují se, svrchovanost Círky a této Apoštolské Stolice pravomocnost, od Krista Pána jí udělenou, podrobovati libovůli mocnosti světské a všecka též Círky a Stolice práva upírati, pokud se vnějšího řádu dotýkají. Neboť neostýchají se tvrditi, (9) že zákony Círky nezavazují svědomí, leč by je mocnost světská byla prohlásila; úkonům a ustanovením Římských papežů v příčině náboženství a Círky že jest se strany světské mocnosti stvrzení a schválení neb aspoň přísvědčení potřeby; ustanovení Apoštolská, jimiž se zavrhuje tajné spolky, nechť se v nich přísaha na šetření tajemství vyžaduje a nebo ne, a jejich stoupenci a příznivci vyloučením s Círky se trestají, že prý nemají platné moci v těch zemích, kde takových spolků světská vláda trpí; kletba od obecného sněmu Tridentského a Římských papežů na nájezdníky a urvalce práv a držebností Círky daná že má základ v zmatených poměrech duchovního, občanského i politického řádu, sloužíc k vymahání jen světského prospěchu; Círky že z ohledu užívání věcí časných nesmí čeho ustanoviti, čímž by svědomí věřících bylo vázáno; Církvě že nepřisluší právo zkracovati časnými tresty rušitelé jejich zákonů; že se shoduje se zásadami svatého bohosloví a práva veřejného, aby se majetnické právo k statkům kostelův a klášterův i jiných zbožných ústavův zemské vládě přirrhlo a přisoudilo.“

Bez studu zastávají zjevně a veřejně vyřčení a pravidlo kacířů, původ tolikých převrácených domněnek a bludův říkájice, *„že mocnost církevní po Božském právu není oddělena a nezávislá od mocnosti světské, a že nemožno, aby oddělenost a neodvislost taková se udržela, aniž by Církev napadala a uchvátila podstatná práva mocnosti světské.“*

Také nám mlčením pominouti nelze opovážlivosti oněch lidí, kteří, zdravého učení nesnášejíce, tvrdošijně toto své zdání zastávají, *„že bez hříchu a bez odvržení vyznání katolického smí se odepríti ochotné poslušensví všem takovým Stolicí Apoštolské úsudkům a ustanovením, jejichž předmět, jak se vykládá, čelí k obecnému dobru Církeve, jejím právům a kázni, pokud článků věry a mravův se nedotýkají.“* Však nebude nikoho, jenž by jasně a zřejmě neviděl a nepoznával, jakou měrou se toto příčí článku katolického učení o plné moci od samého Krista Pána Římskému papeži právem Božským udělené, aby veškerou Církev pásł, řídil a spravoval.

Při tak náramné převrácenosti porušených domněnek My Apoštolského úřadu Svého dobře jsouce pamětlivi a velmi starostlivi o nejsvětější naše náboženství, a zdravé učení a duši Bohem Nám svěřených spasení, jakož i o blaho lidské společnosti vůbec, uznali jsme zapotřebí pozdvihnouti opět apoštolského hlasu Svého. Pročež všechny a jednotlivé křivé domněnky a učení zvlášt v tomto listu zpomenuté moci svou Apoštolskou odmítáme, zavrhuje a odsuzujeme, chtěje tomu a příkazující, aby je všechny dítky katolické Církeve jistotně pokládali za odmítnuté, zavržené a odsouzené.

Mimo to, Velební Bratři, jest Vám předobře povědomo, kterak za těchto časů nenávistníci vši pravdy a spravedlnosti a úhlavní našeho náboženství

protivníci knihami, spisky a novinami morem načichlými a po širém světě roztroušenými národ podvádějící i zlomyslně lhouce mnoho jiných bezbožných nauk rozsévají. Aniž Vás tajno, že v této naší době někteří se nalézají, jenž návodem a popudem ducha satanova tak hluboko v bezbožnost zabředli, že strachem netrnou, Panovníka Pána Našeho Ježíše Krista zapíráti a proti Jeho Božství s ohavnou nestydatostí zpurný boj vedou. Tu pak nelze jinak, než abychom Vás, Velební Bratři, přeslavnou, již zasluhujete, vyvyšovali pochvalou, že jste proti takové bezbožnosti biskupského hlasu svého co nehorlivěji pozdvihnouti nikoliv neobmeškali.

Pročež tímto listem Svým znova přelaskavě oslovujeme Vás, kteříž jsouce k účastenství v péči naší povolání, největší jste v této Naší nejtrpčejší žalosti Nám útěchou, radostí a potěšením, svou výtečnou, jakou vynikáte, nábožností a zbožností, též ku podivu vzácnou láskou, věrností a poslušností, jakouž Nám i této Stolicí Apoštolské jednomyslně všickni oddáni jsouce přetěžký úřad svůj biskupský statečně a pilně vykonávati usilujete. A v tuto Vaši výtečnou horlivost pastýřskou skládáme Svou důvěru, že vezmouce meč ducha, jenž jest slovo Boží, a utvrzení v milosti Pána Našeho Ježíše Krista, s dvojnásobnou příčinlivostí na každý den míti budete péči, aby věřící Vaší správě svěřeni »se zdržovali jedovatých bylin, jichžto nepěstuje Ježíš Kristus, poněvadž nejsou vstřípení Otcovo.« A neustávejte připomínati těmže pravověrným, že se všechno opravdové blaho lidem prýští jedině ze svatého našeho náboženství, z jeho učení a vykonávání, a žeť »blahoslavený lid, jehož Bohem jest Hospodin«. Učte, »že na základě katolické víry království trvanlivě stojí, a že není nic tak záhubného, zkázonosného a všem nebezpečím

vystaveného, jako to domnění, že by nám navždy postačoval dar svobodné vůle, s nímž jsme se narodili, tak že by nebylo, zač bychom Boha ještě prosili, — to jest, abychom na Stvořitele svého zapomenouce k dolíčení své svobody Jeho všemohoucnosti se odprísáhli.« Aníž opomíjejte učiti o královské moci, že dána jest netoliko k spravování světa, nýbrž spíše k obhájení Církve, a že nestává ničeho, co by panujícím knížatům a králům k většímu prospěchu a k větší slávě sloužiti mohlo, jako když — dle dopisů Našeho věhlasného a přestatečného předka, sv. Felixe, k císaři Zenonovi — katolické Církvi, jejich zákonův užívání jí přáti, aníž komu, aby její svobodě vadil, dopouštěti budou . . . »Nebť jisto jest, že to jejich věci bude k prospěchu, pakli, když se jedná o věci Boží, dle Jeho ustanovení panovníckou vůli svou kněžstvu Kristovu podřizovati a ne nadsazovati se vynasnaží.«

Ačkoli nám toho, Velební Bratří, vždycky potřebí, přece zvlášť v té nynější veliké tísní Církve i společnosti občanské o tom a takovém protivníku proti věci katolické a této Stoliči apoštolské spiknutí a v té a takové bludů směsici nejvýš nutno, přistoupiti s nadějí k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost k příhodné pomoci. Za touž příčinou ustanovili jsme u sebe, vyzvati zbožnost všechněch věřících, aby s Námi a s Vámi zároveň nejmilostivějšího Otce světél a milosrdenství nejvroucnějšími a nepokornějšími modlitbami ustavičně vzývající prosili a v plné víře požáde se utíkali k Pánu Našemu Ježíši Kristu, jenž nás vykoupil Bohu krví svou. Ač se tedy Jeho nejsladšího Srdce — této oběti nejvroucnější k nám milosti — pokorně a stále doprošují, by svazkem své lásky všechno k sobě samému přitáhnouti ráčil, aby všickni

lidé Jeho nejsvětější láskou rozniceni podle Srdce Jeho chodili hodni Boha, ve všem Jemu se líbíce, každým skutkem dobré ovoce vydávající. Poněvadž ale beze vší pochybnosti příjemnější jsou Bohu prosby věřících s dokonale očistěným svědomím k Němu přístupujících, protož ustanovili jsme nebeské Církve poklady správě Naší svěřené, věrným Kristovým s Apoštolskou štědrostí otevřiti, aby titíž věřící k opravdové pobožnosti více rozniceni a skrze svátost pokání od hříchů skvrn obmyti tím důvěrněji své prosby před Bohem vylévali a Jeho milosrdenství a milosti docházeli.

Tímto tedy listem z Apoštolské moci Své všem i jednotlivým obého pohlaví věřícím po celém katolickém světě udělujeme na způsob Milostivého léta plnomocné odpustky, ve lhůtě jediného toliko měsíce až do vyjití budoucího roku 1865 a nikoliv déle, kterýžto měsíc Vy, Velební Bratří, i jiní řádní představení církevní, zejména určíte; a tyto odpustky udělujeme v ten samý způsob, v jakýž jsme takových z počátku nejvyššího Svého papežování byli povolili Apoštolským listem Svým, „Breve“ řečeným, 20. dne měsíce listopadu roku 1846 daným, veškerému biskupskému řádu Vašemu poslaným a počínajícím těmito slovy: „Arcano Divinae Providentiae consilio“ — a udělujeme je se všelikým splnomocněním od Nás v tomtéž listu propůjčeným. Chceme však, aby dodrženo bylo všecko to, co jsme v podotčeném listu předepsali, a vyjmutó bylo, co jsme za vyjmuté prohlásili. A to udělujeme, aníž by co na odpor znějícího vaditi smělo, byť i zejména zmínky a odvolání zasluhovalo. Aby pak všeliká pochybnost a nesnáž byla odstraněna, rozkázali jsme poslati Vám onoho listu výtisk.

„Prosmež, Velební Bratří, z hlubokosti srdce a

ze vši myslí své Boha za milosrdenství, neb On sám doložil, řka: milosrdenství pak svého nerozptýlim od nich. Prosmež a vezmeme; jestliže bychom však hned nevzali pro vinu svou velikou, tlučmež, neboť tlukoucím bude otevřeno, ač budeme-li na dvěře tlouci modlením svým, vzdycháním a pláčem, v čemž ustávati nesmíme, a bude-li modlitba jednomyslná. . . ; každinky ať se modlí Bohu nejenom za sebe, ale i za všechny bratry, jakož nás Pán učil, modliti se.“ By pak tím ochotněji Bůh Naše, Vaše a všech věřících prosby a přání vyslyšel, s dokonalou důvěrou vyvolmež k Němu orodovnici, Nepoškrvněnou a Nejsvětější Rodičku Boží, Pannu Marii, kteráž potřela všecka kacířstva po celém světě, a jest všech nás Matka nejlaskavější, „přesladká . . . a milosrdenství plná . . . všem uprositelná, všem milostí nakloněna, jenž potřeby všech láskou slitovnou objímá,“ a jakožto královna po pravici stojíc Synu svému jednorozenému, Pánu Našemu Ježíši Kristu v oděvu pozlaceném, ozdobena rozličností, může na něm vše vyprositi. Pilně též vyhledávejme přímluvy nejblah. Petra, knížete apoštolův, a jeho spoluapostola Pavla, i všech Svatých nebešťanů, kteří jsouce již přáteli Božími učiněni, dostali se do nebeského království a korunování palmu drží, a nesmrtelnosti své bezpeční, starost mají o naše spasení.

Posléz všech nebeských darů hojnost Vám ze srdce přejíce, obzvláštní lásky Naší k Vám závdavek, Apoštolské požehnání, z hloubi srdce Vám samým, Velební Bratří, též veškerému duchovenstvu i světským Vaší péči svěřeným pravověřícím přelaskavě udělujeme.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 8. prosince roku 1864, od slavného za článek víry vyhlášení Nepo-

škrvněného Početí Rodičky Boží, Panny Marie léta desátého.

Papežování Našeho léta Devatenáctého.

Pius P. P. IX.

Tak tedy zní první z oněch dvou důležitých listin, jimiž ustanoven sektou neomyšlenkou pro příští způsob žití občanů v státu a postavení státu k sektě té. —

Potřebí zajisté, abychom přihlédlí blíže k této důležité listině, abychom dobře pochopili smysl její a dobře uvážili, co v ní obsaženo.

Přihlédnouce k „encyklice“, nalezáme, že ztracuje as 9 zásad státu pokročilými k vývinu blaha občanů za prospěšné uznané, a sice, jak výše v „encyklice“ ciframi naznačeno:

1. encyklikou — ztracena zásada, »že to nejsnažnější pečlivost a obecné dobro i všeliký prospěch občanů vyhledávají, aby lidská společnost ustavena a spravována byla beze všeho rázu náboženského, bez ohledu na rozdíl mezi náboženstvím.«

Žádná společnost lidská zajisté nemůže se stále a trvale uspořádat tak, aby neměla žádného ohledu k věcem, které tu skutečně jsou, tedy aby na př. neměla ohledu k sektářství, jakoby ho ani nebylo, a také takové společnosti státní ani není. Ani ve svobodné Americe není tato bezohlednost, naopak, Amerika, právě že má ohled k sektám náboženským a následkem toho skutečnost, zároveň ale i pravou podstatu jejich uznává, nepřipouští učení náboženských sekt do škol, a má za nejlepší, aby se správa státní se sektářstvím nezabývala. V Americe právě následkem poznání základu sekt není žádného ministerstva kultusu, a učení sekt tam považováno pouze a jedině za *vnitřní* záležitost člověka, do níž není státu pra

a pra nic. A proto tam také není slechu o svárech sektářských, kdežto sváry takové právě nyní rozrývají pokoj a blaho občanů evropských, jímž nebude konce, dokaváde se náboženství neodkáže do *vnitru* občanů, dokaváde se správa státní nezachová k sektám tak, jako k spolkům jiným, dokud bude učení sektářské trpěno na školách, dokud bude chráněno státem zvláštními privileji a zákony trestními, a bude závodit s učením vědeckým za *zvláštní* ochranou státu. — Nejméně ale přistojí státu, uznati, že některé náboženství je to *pravé*. Státu jen *věda* je učením *pravým*; *veškeré* sektářství mu ale musí býti *bludem*, jež žel trpěti musí, pokud toho vůbec nutností nevyhnutelnou, a pokud vzdělanost lidská pomocí státu ho nezničí. V státu spřádáném a pokojném tedy nemůže býti ani řeči o přednosti jedné sekty nad druhou, tím méně o sektě *státní*, jakou chce býti sekta neomylácká.

Novověké společnosti státní chtějí, aby stát jednal bez ohledu k sektám, ale nikoli, jakoby jich nebylo, což by bylo nesmyslem, nýbrž tak, aby k nim neměl žádného *zvláštního* ohledu, aby, pakli jsou učením svým státu nebezpečné, šíření učení toho zabránili, a postavil sekty veškeré *mezi sebou* ale i spolkům podobným vůbec a úplně na roveň. Stát novověký nechce býti založen na základu *sektářském*, nejméně ale na základu neomyláckém, nýbrž na základu *vědeckém*, *čistě rozumovém*. Tuto snahu nynějších státních společností ale ztracovat, zajisté je *blud* ztracení hodný. —

2. Encyklika ztracuje zásadu, „že by obecné dobro bylo nejlépe tam opatřeno, kde se panující mocí nepřiznává povinnost trestati po zákonu rušitele katolického náboženství, leč pokud toho žádá veřejný pokoj.“

Tuto zásadu zajisté musí hájit každý stát, nechce-li zavést španělskou inkvisici a trestati každého, kdo není neomylákem takovým, jakým jej chtějí míti jezuité, kteří viděli rušitele katolického náboženství v každém, kdo měl jmění a nechtěl jim ho dobrovolně dát, kteří viděli rušitele náboženství v každé dívce, která se jim nechtěla dobrovolně podat a t. d., zkrátka v každém, kdo *jim* nechtěl otročit. Ano, žádný rušitel náboženství katolického (jehož ostatně dnes již ani není), tak jako žádný rušitel kteréhokoli učení sektářského nesmí býti po zákonu trestán, a každému občanu a státu musí býti volno rušiti a porážeti bludy *všeliké*, tedy a *hlavně sektářské*. Neboť v tom vlastně spočívá přirozené právo občana každého, aby porážel to, co v státu za zlé uznává, a tak pro společné dobro všech v státu pracoval. Největší zlo ale zajisté je blud, ať je druhu jakéhokoli; nejstrašnějším bludem ale je blud sektářský, který posouzení ho rozumem sám sebou již ku předu se stává nepřístupným. Tento blud porážet musí býti volno *každému* občanu, již *co takovému*. —

Encyklika chce, aby panující moc *světská* měla právo trestati každého, kdo by rušil bludy neomylácké. Jiného by nám vskutku již nescházelo! My ale jsme rádi, že doba nová se domáhá *volnosti myšlení*; tuto volnost ztracovat je ale *blud* ztracení hodný. —

3. Encyklika ztracuje zásadu, „že volnost svědomí a svoboda náboženská je každého člověka právem přirozeným, což by v každé dobře zřízené společnosti zákonem vyhlášeno a určeno býti mělo.“ Encyklika tuto zřejměji nežli výše a *přímo* ztracuje právo člověka, mysliti si o věcech na světě, co se mu líbí a náležití k té církvi, které se líbí *jemu*

aneb i k žádné. Dle učení encykliky mají všickni lidé na světě náležeti jedině sektě *neomylácké*, a žádné jiné. Společnosti státní nikterak nesouhlasí s encyklikou, a rádi popřávají členům svým *svobodu svědomí*, kteroužto svobodu ale Pius IX. a Rehoř XVI. nazývají »pošetilostí.« A přec jedině svobodě té děkujeme veškerý pokrok lidský. Či by bylo pokroku vědeckého, kdyby každý nový vynález, každá nová nauka, tak jako to bylo v tmavém středověku, musely se podrobiti teprv uznání církve neomylácké, souhlasí-li s učením jejím, a kdyby, pakli by se nelíbily jí, bylo hlásání jich zakázáno, jako se to stalo na př. s naukou Galilejeho, učícího, že země se pohybuje kolem slunce, pro kteroužto nauku musel ubohý učenec trpět v žaláři, protože se inkvisici nelíbila? Však nám právě tmavý středověk je nejpočetnějším příkladem, že, dokud myšlení obmezeno čímkoli, nelze rozumu domoci se vývinu. A proto považuje se svoboda svědomí za tu největší vymoženost doby naší, a zatracovat ji je blud zatracení hodný.

4. Encyklika zatracuje zásadu, »že občané mají právo k svrchované svobodě, myšlenky své ústy, tiskem a jinakým způsobem zřejmě a veřejně vyjadřovati a osvědčovati, v němž by ani církví ani světskou mocí zkracování býti neměli.«

Nejmohutnější prostředek naší doby, domoci se nějakého úspěchu, je pro občana zajisté *veřejný tisk*, jímž Angličan si troufá dobyt *veškerou* svobodu ostatní. A tuto svobodu tisku zřejmě zatracuje encyklika. Jen církvi neomylácké má býti v státu volno, užítí tisku dle vlastní libovůle, arcíť k zatracování a ubíjení lidského rozumu. Tedy ubití toho nejmocnějšího prostředku k vzdělání a pokroku lidstva, toho žádá si papež encyklikou. Nedívíme se tomu arcíť,

neboť jedině tiskem lze v době nejkratší obeznámit veškerý svět s novými pravdami, rozšířit vědomosti a pomáhat tak pokroku k rozkvětu. Nedosti na tom, že jedině sekty mají ten privilej, směti jak v chrámech, tak pod širým nebem hlásati bludy nejstrašnější, směti popouzet občany proti sobě, proti zřízení státnímu, vůbec proti všemu, co se jim nelíbí, kdežto každá jiná takováto veřejná schůze lidu podléhá u nás teprv milostivému povolení úředníka, přísně každé slovo střežícího; nedosti na tom, že bludy sektářské smí se podporovati nejen tiskem a slovem, ale i skutkem, na př. veřejnými hlučnými průvody, vyrušujícími jiné občany z jejich klidu, a sloužícími tím, co se při nich děje a vidí, jedině k pohoršení všech, jenž rozum lidský mají za jediný pramen blaha člověka, což by vše zajisté žádnému jinému spolku nebylo dovoleno; nedosti na všech těchto a jiných privilejích; sekta neomylácká chce, aby nikdo jiný nesměl vůbec ani mluvit, ani tisknout, vůbec ani se hnout jinak, nežli dle receptu předepsaného jí. Otroctví a otroctví, a opět jen otroctví je ve *všech* směrech heslem jejím. —

Avšak státní společností svobodu tisku a slova čítají za základní prostředek k dobytí a hájení vší svobody občanské, a proto zatracení jí je blud zatracení hodný.

5. Encyklika zatracuje zásadu, že „vůle národa veřejným míněním nebo jinak projevená ustavuje svrchovaný, ni božím ni lidským právem obmezený zákon.“

Právo národa zajisté nepodléhá nikomu jinému, nežli *moci světové*, poněvadž ani *moci mimo* svět, nějaké předstírané anebo domnělé „*moci božské*“, mimo *nekonečný* svět stojící, býti nemůže. To, co v encyklice nazýváno „*právem božským*“, není nic, nežli sektou neomyláckou, ale *jen jí sobě samé*

libovolně přiosobované právo nad celým světem, a kdyby bylo možno, i nad vším mimo svět; je to vyňaté právo její k ztročení rozumu lidského, které arcibiskop nikdo rozumný jí připustiti nemůže, nechce-li státi se bídným otrokem ubíječů rozumu lidského.

Avšak národ také nemůže připustit právo jiného národa, by o něm určoval, jak encyklika chce. Nad národem co státu není žádná jiná oprávněná moc, nežli *svrchovaná jeho vůle vlastní*, která se jeví míněním veřejným anebo jinak, a nauku encykliky, „že vůle národa podléhati má nějakému právu božskému“ nebo lidskému, *mimo* národ se nalezajícímu, a dle toho že má býti omezena, je blud ztracení hodný. —

6. Encyklika ztrácuje zásadu, že sluší zbaviti občanstvo i církev oprávnění, k účelům lásky křesťanské almužnu veřejně dávat i vybíratí.

Týká se té „lásky křesťanské“, o níž se toto mluví, musíme podotknout, že doba naše nezná jiné lásky, nežli lásky objímající *všecko* lidstvo, lásky, která ale není ani křesťanská, ani židovská, ani mahomedánská, nýbrž čistě *lidská*, lásky k člověčenstvu všeckému a i k zvířectvu. K pěstování ale *té* netřeba náboženství vůbec, nejméně ale náboženství *neomyšlného*, které je to nejnesnášenlivější na světě, které hlásá „lásku křesťanskou“, při tom ale vedle sebe nechce trpěti nikoho, kdo není fanatický neomyšlník, snažíc se neustále a neustále ohněm a mečem zahubit — z pouhé arcibiskopské „lásky křesťanské“ — každého, kdo nechce slepě podříditi se „neomyšlné“ vůli papežově, jezovitů. Účele „lásky křesťanské“ jsou ve smyslu encykliky ty, ale *jen* ty, které *církev neomyšlná* za ně uzná. A které to jsou, víme ze zkušenosti: dávání na modlení, na mše, zakládání a podporování nadací církevních, hlavně klášterů a

pod. Státu nelze připustit, aby lid byl *veřejně* vydírán příspěvků na *takovéto* účele „lásky křesťanské, a hlásání té jezovitské „lásky křesťanské“ k vydírání lidu je blud ztracení hodný.

Encyklika ztrácuje zásadu „nezrušiti zákon, jímž v určené dny k vůli počtě boží služebná práce zakázána jest.“

Zajisté nelze si přátí nic vřeleji, nežli aby bylo ponecháno každému občanu, se svou silou dělat, co chce, aby mu nebylo překáženo, chce-li i v neděli si chleba svůj vydělávat. Kdo toho nepotřebuje, ten zajisté nebude pracovat v neděli; kdo toho ale *má* zapotřebí, pracovat i v neděli, tomu se nemá v tom překážet, a to tím méně, an mu nikdo nedá náhrady za ztracený výdělek.

Proč ale encyklika tomu nechce? Vždyť v neděli a ve svátek *pracují a vydělávají* právě kněží nejvíce; neboť právě v dny ty hlásají nejmocnější bludy a pojišťují si nejvíce výživu svou. Proč tedy nejde kněžstvo dobrým příkladem napřed, a nedá si pokoje ani v neděli, nýbrž naopak v dny ty řemeslo své provádí nejhlučněji, rušíc vlastní svůj zákon okázale? Či tu snad *podstatného* rozdílu mezi knězem, konajícícím „zpívanou“ mši, kázání, slavné požehnání, arcibiskop vše jen k vůli vlastní výživě, a dělníkem, pracujícím v neděli, aby vydělal sobě a své rodině potřebný chleba? Ba nemá tento dělník mnohem *mravnější* přičiny ku své práci, nežli kněz? Či který z nich obou působí více pro blaho společnosti lidské; onen svými výrobky, či tento svými bludy?

Je-li svátek den odpočinku a zahálky, nechť zahálí hlavně kněz a neubíjí v dny ty rozum lidský, jak to činí po celý rok, v dny ty ale *nejvíce*. Státní společnost ale nemá zvlášť za dob takových, jaké jsou nyní, kde jen velikým namáháním lze člověku

si pojištit svou výživu, někuli svůj blahobyť, připustit, aby občanu bylo překáženo ve využitkování svých sil v jisté dny, a aby v dny ty bylo konání práce zapovídáno státem samým.

Neomyšlácká nauka ale stran zapovídání práce v dny sváteční je blud zatračený hodný.

7. Encyklika zatračuje zásadu, „že rodina původ a základ svého bytí má jediné v právu občanském, že tedy všeliká práva rodičů k dítkám jenom z práva občanského plynou a na něm visí, předně pak právo péče o vyučování a vychovávání.“

Právě o uznání zásady té celým světem vzdělaným vede se boj světový. Celý svět přichází k poznání, že, poněvadž každý občan v státu je členem společnosti státní, a tato mu v dosažení blaha je nápomocna, také blaho a zájem její to žádá, aby každý občan v státu byl co možná *nejvíce* vzdělán, a že se to tedy nemůže ponechati nevdělaným, cenu vzdělanosti ani neznajícím rodičům, aby mohli s dítkami svými ve směru tom nakládati dle vlastní jen libovůle. Vzdělaní občané, a *jen ti* chrání všecky ostatní v jejich blahobytu, ať již přímo nebo nepřímou, mohou a musí nutně naléhati na to, aby *vzdělanost*, nejmocnější to zbraň proti všemu nepořádku v státu, byla nejen zachována, tedy aby se lid nejen vesměs neustále a neustále vzdělával, ale aby se také vzdělanost pořád víc a více vyvíjela. A proto třeba, když rodiče sami z neznalosti věci se nepřičiní a zmohutnění vzdělanosti dítek, této zbraně proti vnitřnímu a zevnitřnímu nepříteli pořádku v státu, aby společnost je k tomu nutila, aby z dítek jejich nevyrostli *nepřátelé* blahobytu státní společnosti, nýbrž přátelé, kteří by z dobré vůle, a nikoli z přinucení konali své povinnosti občanské, pokud se to na nich žádá.

Encyklika arcíť to vše chce zamezit, chtěje, aby bylo ponecháno nevdělaným rodičům vychování dítek jejich úplně a úplně, aby z nich opět vyrostli sami nevdělanci, horší těch starých, s nimiž by mohli knězi neomyšláckí pomocí kazatelen a zpovědnice naložiti dle vlastní vůle. Ano, to školství, to školství! To jim leží na srdci, že ho nemohou dostat do svých rukou a s ním naložit, jak by si sami přáli, a že musí připustit, aby zapouštěla věda znenáhla své kořeny již do mysle dítek školních. O tu mládež školní se jim *nejvíce* jedná. Vědíť dobře, že, kdyby mohli zkazit *tu*, že pak mají celou budoucnost národa ve své moci. A proto namlouvají lidu o porušení práva rodinného, pro něž ale sami nemají toho nejmenšího citu, neboť nikdo práva toho tak často a tak hanebně neporušil, nikdo svazky manželské a rodinné takovým způsobem zlořádným nepoškrtnil, jako kvítka ze zahrádky *jejich*; u nikoho rodina tak málo nevdubovala úcty a šetrnosti, jako u kvítek těch; a oni chtějí nyní odvozovat právo rodinné ze zákonů *svých*, ze zákonů církevních, neomyšláckých? Jaká to drzost! Ano, nikoli zásada, že *státu* náleží vychování jeho občanů, je bludem, ale je jim *jejich* nauka svůdná, lstivá, že dítko je úplným majetkem rodičů svých, že je jejich věcí as tak, jako je jejich věcí pes, kterého ostatně proti trýznění jeho majitele stát sám bere v ochranu. A otec nevědomý by měl míti právo dítko své trýznit bludem jejich, bludem sektářským jimi hlásaným, a stát by neměl míti práva, vybavit dítko tu z tyranství otcova? Nevinné dítko by nemělo u státu naleznout větší ochrany proti ubití útlého *rozumu* svého, nežli kterékoli zvíře ho nalezá proti trýznění svému? Jaký by to musel býti stát, jenž by členy své nechtěl vzíti v ochranu proti otravování roz-

umu jejich bludy a klamy jedovatými, a jakého trvání by mohl míti stát takový?

Ano, ta *jejich* nauka neomyšlená, že stát nemá se starat o vzdělání dítek, a že to má ponechat jen rodičům, je blud nejhoršího zatracení hodný.

8. Encyklika zatracuje zásadu, »že nutno, aby duchovenstvo, jakožto protivník pravého, užitečného pokroku vědy a vzdělanosti od péče a úřadu vyučování a vychovávání mládeže bylo odstraněno.«

Ano, právě následkem posledního skutku církve katolické, prohlášení neomyšlenosti papežové, jímž se stali kněží neomyšlenými úplnými otroky svých představených, proto tím úsilovněji se musí pracovati na odstranění kněží ze škol a o vyrvání jim veškerého vlivu na vychování mládeže, který nebyl nikdy tak nebezpečný, jako právě nyní, když papež encyklikou a syllabem prohlásil, že nepřipustí *žádného pokroku, žádného rozumového vzdělání, a* když každý kněz se musí slepě podříditi nařízení neomyšleného. Každý sebe menší ústupek byl by ústupkem učiněným bludu a vrácením se nazpět. Jezovité podnikli boj proti osvětě a lidské vzdělanosti novověké. Nuž, budiž boj! A proto hlásá nová doba: pryč s kněžími ze škol, kamž patří *jedině a pouze učitel nekňěz*. Zásada o odstranění kněží ze škol je tedy blahodárná, ale snaha hierarchie neomyšlené dostati školství do své moci, je snaha zatracení hodná.

9. Encyklika zavrhuje zásadu, „že zákony církve nezavazují svědomí, leč by je mocnost světská byla prohlásila; úkonům a ustanovením římských papežů v příčině náboženství a církve že jest se strany světské mocnosti stvrzení a schválení aneb aspoň přisvědčení potřebí; ustanovení apoštolská, jimiž se zavrhují tajné spolky, nechť se v nich pří-

saha na šetření tajemství vyžaduje anebo ne, a stoupení a příznivci vyloučením z církve se trestají, že nemají platné moci v těch zemích, kde takových spolků světská vláda trpí; kletba od obecného sněmu tridentského a římských papežů na nájezdníky a urvalce práv a držebností církve že má základ ve zmatených poměrech duchovního, občanského i politického řádu, sloužíc k vymáhání jen světského prospěchu; církve že z ohledu užívání věcí časných nesmí ničeho ustanoviti, čímž by svědomí věřících bylo vázáno; církvi že nepřisluší právo zkracovati časnými tresty rušitele jejich zákonů; že se to shoduje se zásadami svatého bohosloví a práva veřejného, aby se majetnické právo k statkům a kostelům a klášterům a i jiných zbožných ústavů zemské vládě přišklo a přisoudilo.«

Všeobecně řečeno obsahuje zásada ta v sobě právo státu nad církví, co spolku v něm obsaženém, za kteroužto zásadu právě nyní vzplanul boj v střední Evropě, která po tisíci letech přichází následkem kněžskými neomyšlenými vyvolaného boje k tomu přesvědčení, že stát může pokojně obstát jen tehdy, je-li úplným *neomezeným* pánem ve svém vlastním domě. Žel, že to trvalo tolik století, a že to stálo tolik krve a tolik zničeného blaha lidského, nežli to došlo k tomuto uznání a poznání.

V zásadách výše vyslovených se ovšem mnoho vytýká, co ani nikdo netvrdí, proto že to nesmysl. Tak na př. je to nesmysl říkat, že někdo rozumný tvrdí, zákony sekty že nezavazují svědomí, leč by je mocnost světská byla prohlásila. Což může vůbec někdo jinému zakázat, aby ve *svědomí*, t. j. v přesvědčení *svém* neuznával, že ten nejnemyslnější zákon sektářský je spasitelný? Naopak každý rozumný člověk musí hájit tu zásadu, že pokud někdo

náleží k některému spolku, tedy třebaš k některé sektě, třebaš k neomylácké, je *povinen*, plniti *veškerá* ustanovení spolku příslušného, a že je morálně vázán věřiti vše, co spolek ten učí, zvláště není-li tu překážky, zbaviti se příslušenství k spolku tomu, poněvaž jinak je pokrytce, jinak smýšlejícím a jinak jednajícím, dávajícím svým příslušenstvím zevně na jevo svůj souhlas se spolkem dotýčným, kdežto s jeho učením anebo chováním uvnitř nesouhlasí.

Patrně tu vytýká encyklika něco, co nikdo rozumný nikdy ani netvrdil.

Že ale stát nesmí připustit, aby sekta kterákoliv mohla vydávat zákony a ustanovení libovolná, byť by byla i státu nebezpečná, že nesmí zvláště trpět, by ustanoveními těmi byla rušena ustanovení státní; že nesmí trpět, aby lid byl sváděn bludem a klamem k tomu, aby blahobyt vezdejší, skutečný, na němž závisí i blahobyt ještě jiných, rodiny, spoluobčanů jeho, obětoval za slíbení předstíraného, domnělého, ale klamného blaha po smrti mamičům sektářským, aby oni jim nabyli větší ještě síly k mámení lidstva ostatního; že nesmí stát připustit žádné sektě právo, bojovníky proti učení jejímu světskými nějakými tresty stíhat; protože musí být každému občanu ponecháno na vůli, jak se chce zachovat k ustanovením sektářským, an by jinak přestala veškerá svoboda svědomí a nastala by vláda sekt v státu i nad svědomím občanů, že stát nesmí připustit, aby sekta jmění svého užívala ku zkáze občanů a státu, k čemuž zajisté těmi, jenž jej kdy některé sektě dali, nebylo určeno, mimo to ale občan žádný nesmí jmění své užití na záhubu sebe anebo rodiny své, v kterémžto případě stát si osobuje právo úplně opodstatněné, odejmouti mu vládu nad jměním jeho a postavití ho pod poručnictví své; pravíme,

že toto vše, čeho si tak vřele sekta neomylácká přeje, stát *nesmí* připustit, nemá-li zhynout, to zajisté dnešního dne neupře nikdo. Stát musí se postavit *nad* sektu, jako nad každý spolek v ní obsažený, a žádnému spolku nesmí připustit práva, v té nejmenší záležitosti stát *nad* ním, sic není stát státem, nýbrž dílem státu cizího. A proto je ta nejoblíbenější nauka sekty neomylácké, že ona stojí *nad* státem, co nauka, z níž pochází veškeré zlo, které kdy státy potkalo, úplného zatracení hodná.

Probrali jsme takto celou „encykliku“ dle nauk v ní obsažených. Vše, co v ní praveno, vztahuje se k některé z těchto 9 zásad, o nichž tuto krátce pojednáno. Viděli jsme, že zásady papežem zatracené jsou nikoli zavržení ale uznání hodné, za to ale že naprosto mají zavrženy býti zásady, které jim staví sekta neomylácká naproti; *ty* že zasluhují zatracenu býti úplně veškerým člověčenstvím co zásady bludu a klamu, fanatismu, nesnášenlivosti, nerozumu, vůbec co zásady blaho lidské naprosto zničující.

Abý ona protiva, která panuje mezi učením encykliky a učením rozumovým, co možná nejlépe byla vyznačena, položena tuto encyklika, jakou dnešního dne má každý vzdělaný člověk, co syn nové, a zajisté lepší doby, své ostatní spolubratry na osvětě pracující žádati, by neustáli na dále pracovati proti dosud panujícím bludům a klamům sektářským. Užito v ní, pokud možno, téže formy, ba těch samých slov a výrazů, jaké jsou v encyklice papežské, a každý soudný čtenář pozná, jak živě haný a nadávky, které papež, arci beze vši oprávněnosti vzdělanému světu vrhá v tvář, úplně od slova k slovu se hodí na odpůrce vzdělanosti

lidské, proti nimž jsou úplně oprávněné a na svém místě. —

E n c y k l i k a.

Všem učitelům a pěstounům učení rozumového
a jich následovníkům.

Syn nové doby.

Milení bratří!

Pozdravení srdečné!

Š jakou péčí a bedlivostí bratrskou vzdělání, slavní předkové, konajíce vykázanou jim přírodou samou povinnost, starali se o blaho veškerého lidstva, nikdy neustáli, veškeré člověčenstvo slovem vědy horlivě nasycovali, blahodárným učením napájeti a od jedovaté potravy bludů vzdalovati, toť vůbec známo.

Jistě těmž předkům, jakožto vznešeného učení pravdy a spravedlnosti ochráncům a obráncům v příčině získání blaha lidstvu velice bdělým povždy vše na tom záleželo, aby věhlasnými spisy svými odkryli a zavrhli všeliké bludy, kteréž proti vědě, poctivým mravům a proti blahu pokolení lidského brojíce, často hrozných natropily bouřek a zpusošily obecné blaho způsobem politování hodným. Za tou příčinou protivovali se titíž předkové s občanskou srdnatostí hanebným úkladům nemravných lidí, kdykoliv tito, jako vlny moře zdutého pěnou svého pomatení vůkol sebe stříkajíce a spasejí slibující, kdežto sami jsou otroky porušenými, byli usilovali podvodnými domněnkami a záhubnými spisy svými základy vědy a společnosti občanské vyvrátiti, cnost a spravedlivost vesměs zahladiti, všecka srdce a mysle

porušiti, neopatrné lidi, zvláště pak nezkušenou mládež od pravé mravů kázně odvrátiti, ji bídně zkaziti, bludů osidlem zardousiti a konečně ze společnosti občanské vyrvatí.

Spatřiv s přebolestným srdcem tak děsnou, tolikým mrzkým domněním rozdmychanou bouři, též náramnou, již ozeleti nelze, škodu z těch mnoho bludů na rozumný lid přikvapující, pozdvihuji hlasu svého, jda za jasným předchůdců příkladem, jenž mnohými spisy, řečmi a jinakými prostředky ty nejčelnější bludy věků svých byli zavrhli, výtečnou Vaší bedlivostí povzbuzuje a všecky syny vědy opět a opět ponoukaje a napomínaje.

Hlavně však slavní předchůdcové naši prvni revolucí francouzskou v roce 1789 odsoudili ty bludné domněnky, které za tehdejšího věku k převeliké škodě blaha lidského a na ujmu občanské společnosti panovaly, a žel na mnoze dosud panují, a nejenom této a blahodárnému učení vědeckému a právům lidským, nýbrž i odvěkému zákonu přírodnímu a rozumu zdravému nad míru odpírají, a z nichž téměř všecky ostatní bludy vynikají.

Ačkoli jste neopomenuli hlavní takové bludy vícekrát odsouditi a zamítnouti, přece ještě záležitost vědy, a lidské společnosti prospěch toho se domáhá, byste znova v péči své se povzbudili k zapuzení krivých domněnek, jenž z dotčených bludů jako ze zdrojů svých vyrážejí. Domněnky tyto krivé a převertané tím více jsou zavržení hodné, ježto hlavně k tomu směřují, aby překážkami zemlena a odklizena byla ta blahodárná moc rozumu lidského, která dle zřízení světového až do věčnosti svobodně působí v jednotlivých lidech, jakož i v národech, a aby v nivec obrácena byla ona vzájemnost, sdílnost a svornost mezi lidstvem, jenž

státu a občanstvu v něm vždy byly ku prospěchu a blahu.

Však o tom, milení bratři, dobře víte, že za tohoto času nemálo nalezá se takových, kdož svou pošetilou zásadu tak zvaného „náboženství“ k občanské společnosti vztahující, opovažují se popíratí, že to dobro obecné a všeliký prospěch občanů nutně vyžaduje, aby společnost lidská ustavena a spravována byla beze všeho náboženství.

Podobně naproti učení vědy a mužů věhlasných neostýchají se popíratí, že by obecné dobro bylo nejlépe tam opatřeno, kde se panující moci *nepřiznává* povinnost, trestati rušitele učení sekty katolické. Vycházejíce od tohoto bludného popírání, neobávají se nikoli hověti jinaké rovněž bludné a společnosti lidské a jejímu blahu záhubné domněnce, popírajíce totiž, že volnost svědomí a svoboda náboženská jest *každého člověka právem přirozeným*, což by v každé dobře zřízené společnosti zákonem vyhlášeno a určeno býti mělo. Občané pak že prý nemají právo k *svrchované svobodě*, myšlenky své všeliké *ústí, tiskem a jiným způsobem zřejmě a veřejně vyjádřovati a osvědčovati*, v kterémžto právu by ani sektami, ani světskou mocí zkracování býti neměli.

Což drze tvrdíce, zajisté na myslí neuvázili, že záhubu hlásají; neboť nedopustili se lidu hádky o jich přesvědčení, pak se nedostane *pravda* nikdy na jevo, a nebude se nedostávati nikdy opovázlivých pravdě odpíračů a na hovornost lidského chytráctví spolehačů, kdežto věda a moudrost rozumná učí, kterak té nejvyšší škodlivé marnosti autority, hádek žádných nepřipouštějící stírci se jest.

Poněvadž tam, kdekoli z občanské společnosti věda byla odstraněna a zapuzeno učení rozumové

a vážnost jeho, též samo ryzé ponětí spravedlnosti a lidského práva v zatmění ubíhá a se vytrácí a na místě řádné spravedlnosti a zákonitého práva surová jen moc zasedá, jde z toho rozum, čím to, že někteří, nejnebezpečnějších zdravého rozumu pravidel nic nedbajíce a jimi opovrhující směji popíratí, že vůle národa *veřejným míněním* neb jinak projevená ustanovuje *svrchovaný, žádným jiným právem neomezený zákon*.

Však kdo medle nevidí a patrně nenahlíží, že správa sekt jiného předsevzetí a účele nemá, krom toho, vezdejších statků nabývati a je nahromaditi, aniž by se nějakým pravidlem u jednání svém řídila, leč neskrocenou baživostí po rozkoších a užítcích, jimž otročí? Není se tedy čemu diviti, že novověké státní společnosti *řeholnictví* nenávidí a jemu práva k dalšímu trvání odpírají. Neboť, jak blahé paměti velicí mužové všech národů velemoudře byli učili, odporují řády řeholní učení evangelickému, odporují způsobu života v církvi dle učení apoštolského, a uráží zakladatele učení sekt křesťanských zvláště, ale i rozumný způsob žití lidského pokolení vůbec.

Přívrženci nerozumného učení sekty neomyšleně rozhlášují také, že nesluší zbaviti sektu neomyšlenou onoho oprávnění, dle něhož k účelům tak zvané „lásky křesťanské“ veřejně almužny vydírá, a že by se neměl zákon zrušiti, jimž v určené dny k vůli bohoslužbě práce zakázána jest, ošemetně předstírajíce, že zmíněné povolení a řečený zákon se nepřičí pravidlům dobrého národního hospodářství.

Avšak na pouhém hlásání učení sektářského veřejně nepřestávají; rádi by *veškeré* rozumné vychování lidstva hned od počátku jeho bytí znemožnili; rozhlášujíce a vyznávající, že společnost domácí, či rodina původ a základ svého bytí nemá v právu

občanském, že všeliká práva rodičů k dítkám neplynou z práva toho, a na něm nevisí, především pak právo péče o vyučování a vychovávání. Takovými nerozumnými domněnkami a úklady obmyslí titíž lstiví mamičové především působení státu u vyučování a vychovávání mládeže napresto vyloučení, tak aby útlá a podajná mládež všemi záhubnými bludy a neřestmi bídnými byla napuštěna a pokažena. Vždyť pak kdožkoli se byli pokoušeli o zmatky v státu, o zvrácení pořádku ve společnosti státní, o vyhlazení lidského práva a rozumného učení, soustředili vesměs a pokaždé všechnu zvolnou radu, snahu a práci v *tom*, aby, jakž svrchu praveno, zvláště neopatrnu mládež podskočili a porušili, na jejížto zkáze všecku svou naději zakládali. Pročež i bez ustání, jak světské, tak řeholní kněžstvo, jenž dle svědectví pravdivých pomníků dějinných státu a osvětě sloužilo k největší zkáze, všemožným způsobem vychvalují, odporujíce tomu, že nutno, aby kněžstvo, jakožto protivník pravého, užitečného pokroku, vědy a vzdělanosti od péče a úřadu vyučování a vychovávání mládeže bylo odstraněno. Jiní zase obnovujíce křivé a tolikrát již odsouzené myšlenky jezovitských novotářův sektářských s neobvyčejnou nestydatostí opovažují se jakési prý svrchované sekty neomylné a apoštolské stolice právomocnosti podrobovati stát, a všecka práva státu připisovati sektě a stolici *té*. Neboť neostýchají se popírati, že zákony sektářské nezavazují občany, leč by je stát byl prohlásil; neostýchají se popírati, že úkonům a ustanovením římských papežů jest se strany státu stvrzení a schválení aneb přísvědčení zapotřebí; neostýchají se popírati, že ustanovení, jimiž se zavrhují jisté spolky, a jimiž jejich stoupence a příznivce sekta vyloučením trestá, nemají platné moci v těch

státech, kde takových spolků stát trpí; neostýchají se popírati, že kletba sněmu tridentského a římskými papeži ustanovená má základ v zmateném pomíchání občanského a politického řádu, majíc sloužiti jen k vymáhání světského prospěchu sekty; neostýchají se popírati, že sekta ohledně užívání věcí časových nesmí ničehož ustanoviti, čím by věřící byli vázáni; popírati, že sektě nepřísluší právo trestati časnými tresty rušitele jejich zákonů; neostýchají se popírati, že se to shoduje se zásadami práva veřejného, aby se majetnické právo k statkům kostelů a klášterů a i jiných ústavů sektářských státní vládě přiřklo a přisoudilo.“

Bez studu zastávají zjevně a veřejně vyrčení nesmyslníků, původ to tolikých převrácených domněnek a bludů, že moc sektářská je nezávislá od moci světské, a že neodvislost taková prý by se udržela, anižby sekta napadala a uchvátila podstatná práva státu.

Také mlčením pominouti nelze opovážlivost oněch lidí, kteří, zdravého učení nesnášejíce, tvrdšíjně tvrzení to zastávají, že se nesmí odepríti ochotně poslušnost úsudkům a ustanovením stolice římské. Však nebude nikoho, jenž by jasně a zřejmě neviděl, jakou měrou se to přičí učení o svrchovanosti státu. —

Při tak náramné převrácenosti porušených domněnek jsa pamětliv a velmi starostliv o naši vědu, o zdravé učení rozumu lidského a blaho společnosti lidské, uznal jsem za potřebí, pozdvihnouti hlasu svého. Pročež všechny a jednotlivé křivé domněnky a učení zvláště v tomto listu zpočeté odmítám, zavrhuji a odsuzuji, chtě tomu, aby je všecky dítky lidské společnosti jistotně pokládaly za odmítnuté, zavržené a odsouzené.

Mimo to, milení bratři, je Vám předobře povědomo, kterak za těchto časů nenávisťníci vši pravdy a spravedlnosti a úhlavní vědy protivníci knihami, spisky a novinami morem bludařství načichlými a po širém světě roztroušenými národy podvádějící a zlomyslně lhouce mnoho klamných a bludných nauk rozsévají. Aníž vás tajno, že v této naší době někteří se nalézají, jenž návodem a popudem zlým tak hluboko v nelidskost zabředli, že strachem netrnou, rozum lidský zapírájí a proti němu s ohavnou nestydatostí zpurný boj věští.

To pak nelze jinak, než abychom vás, milení bratří, přeslavnou, již zasluhujete, vyvyšovali pochvalou, že jste proti takové nemravnosti svého hlasu co nejhorlivěji pozdvihnouti nikdy neobmeškali.

Pročež tímto listem svým přelaskavě oslovuji vás, kteříž jsouce k péči o blaho člověčenstva povoláni, největší jste v této naší nejtrpčejší žalosti útěchou, radostí a potěšením, svou výtečnou, jakou vynikáte, rozumností a mravností, též ku podivu vzácnou láskou a věrností, jakouž účeli svému jednomyslně všickni oddáni jsouce, přetěžký úřad svůj učitelský statečně a pilně vykonávat usilujete. A v tuto vaši výtečnou horlivost učitelskou skládám svou důvěru, že vezmouce *meč rozumu*, jímž jest *věda*, s dvojnásobnou příčinlivostí na každý den míti budete péči, aby vaši správě svěřeni se zdržovali jedovatých bylin, jichžto nepěstuje *věda*, poněvadž nejsou vstřípeny *rozumem* lidským. A neustávejte připomínati téměř rozumným, že se všecko opravdivé blaho lidstva prýští jedině z učení zdravého *rozumu*, a že blažený lid, jehož bohem je *příroda*. Učte, že na základu vědy království trvanlivě stojí, a že není nic tak záhubného, zkázonosného a všem nebezpečím vystaveného, jako to domnění, že by nám

nedostačoval navždy dar přírody, *rozum lidský*, s nímž jsme se narodili, tak že bychom snad vůbec ještě něčeho jiného potřebovali.

Aníž opomíjejte, učiti o královské moci, že dána jest netoliko k spravování světa, nýbrž i k *obhájení osvěty*, a že nestává ničeho, co by panujícím knížatům a králům k většímu prospěchu a k větší slávě sloužiti mohlo, jako když *vědě* a *jejímu* učení přáti aníž komu, aby její svobodě vadil, dopouštěti budou.

Neboť jisto jest, že to jejich věci bude ku prospěchu, pakli, když se jedná o věci blaha lidského se týkající, panovnickou vůli svou vůli národů svých porizovají a ne nadsazovají se vynasazují.

Ačkoli nám toho vždycky potřebl, přece zvlášť v té nynější veliké tísní společnosti občanské, v tom a takovém protivníkú proti věci vědy a osvěty spiknutí a v té a takové bludů směsici nejvyšš nutno, přistoupiti k přírodě a rozumu lidskému tím těsněji. —

Za touž příčinou ustanovil jsem u sebe, vyzvati poctivost a horlivost všech rozumných a vzdělaných, aby se mnou pořád se utíkali k *přírodě*, jenž nás zrodila, abychom *všickni lidé vespólnou bratrskou láskou* rozniceni v každém skutku dobré ovoce vydávali.

Konečně všech darů přírody hojnost vám ze srdce přejíce, obzvláštní lásky své vám závdavek z hloubí srdce, též veškerému člověčenstvu vám svěřenému přelaskavě zabezpečuji.

Připojuji seznam všech oných bludů, o nichž výše zmíněno, aby učitelé a pěstounové vědy všecka ta bludná, záhubná, vědou zatracená učení měli na paměti a před sebou.

Dáno za doby novověké vzdělanosti v Evropě sváry sektářskými velice stížené.

V druhé polovici XIX. století.

Po uvedení encykliky papežské, stručném vysvětlení jejích zásad a podání protienykliky přikročujem k pojednání o druhém, neméně důležitém spisu papežském, o *syllabu*, a s nímž naložíme tak, jako jsme učinili s encyklikou.

Přede vším stůjž zde doslovné znění listu kardinála Antonelliho, jímž doprovázen *syllabus*.

List kardinála-státního-sekretáře Jakuba Antonelliho veškerým biskupům:

Nejvelebnější Excellenci!

Náš nejsvětější Pán, papež Pius IX., o spásu duší a pravém učení nehorlivěji se staraje, od nastoupení Jeho papežské vlády nikdy neopomenul, oběžníky k biskupům, veřejným oslovením v konsistoři a jinými uveřejněnými apoštolskými listy ty nejhlavnější zvláště za naší nešťastné doby rozšířené bludy a křivá učení zahrnouti a zatratiti.

Poněvadž by se ale snadno státi mohlo, že by přec nedošly všechny papežské listiny k vědomí veškerých vrchních pastýřů, chtěl Svatý otec, aby byl seznam všech oných bludů sestaven, a všem vrchním pastýřům katolického světa rozeslán, aby knížata církevní všechny bludy a záhubná učení jím zapovězená a zatracená měli před očima. Mně ale nařídil, nadzminěný seznam Vaší nejvelebnější Excellenci právě v oné době a lhůtě dodatí, kdy náš nejvyšší

pastýř ve své veliké péči o blaho a spásu katolické církve a celého bohem mu svěřeného stáda Páně nový oběžník veškerým katolickým vrchním pastýřům rozesílá.

Vyhovuje tomuto nařízení papežskému se vši horlivostí a náležitou úctou spěchám, Vaší nejvelebnější Excellenci nadřečený seznam zároveň s tímto listem dodatí. Se srdečnou radostí, že mohu zároveň oddanost svého srdce Vaší nejvelebnější Excellenci vysloviti a osvědčiti, připojuje ujištění své modlitby za stálé blaho a spásu Vaší nejvelebnější Excellenci nejoddanější služebník

Jakub Antonelli, kardinál.

V Římě, dne 8. prosince 1864.

K nadstojícímu listu Antonelliho připojen tedy následující:

S y l l a b u s :

Seznam

zahrnující přední našeho věku bludy, zamítnuté v allokucích konsistorních, v encyklikách a jiných apoštolských listech Jeho Svatosti papeže Pia IX.

§. I. Pantheismus, naturalismus a absolutní racionalismus.

1. Není žádné nejvyšší, nejmoudřejší a nejvyš prozřetelné bytosti Božské, rozdílné od veškerenstva věcí; Bůh jest totéž co příroda, a protož je změnám podroben; Bůh se vlastně stává v člověku a ve

světě, a všechny věci jsou Bůh, majíce vlastní Božskou podstatu. Jedna a táž věc jest Bůh i svět, tudíž i duch a hmota, nutnost a svoboda, pravé i nepravé, dobré i zlé, spravedlivé i nespravedlivé.

2. Slušit upírati všecku činnost Boží při lidech i ve světě.

3. Rozum lidský bez jakéhokoli ohledu na Boha jest jediné rozsudí o pravém a nepravém, o dobrém a zlém; on jest sám sobě zákonem a přirozenými svými silami postačí k opatření blaha lidí a národů.

4. Všecky náboženské pravdy plynou z přirozené moci lidského rozumu; tudíž jest rozum hlavní měřítko, dle něhož člověk poznání všech pravd jakéhokoli způsobu dosíci může a má.

5. Zjevení boží jest nedokonalé, a protože podrobno stálému a nekonečnému pokroku, jenž s vývojem lidského rozumu shodovati se má.

6. Víra křesťanská přičí se lidskému rozumu, a zjevení Boží netoliko neprospívá, alebrž škodí zdokonalení člověka.

7. Proctví a zázraky v Písmech svatých sdělené a vyprávěné jsou myšlenky básnické, a tajemství víry křesťanské je výsledek filosofického bádání. V knihách obou »Zákonů« obsaženy jsou vynálezy báječné, i sám Ježíš Kristus jest výmysl báječný.

§. II. Zmírněný racionalismus.

8. Jelikož rozum lidský na rovni stojí se samým náboženstvím, proto má se s vědami theologickými právě tak jako s filosofickými nakládati.

9. Všecka dogmata náboženství křesťanského bez rozdílu jsou předmětem přirozené vědy čili filosofie, a lidský rozum, je-li jenom historicky vzdělán, může ze svých přirozených sil a zásad přijíti ku

pravé známosti o všech, i těch skrytějších naukách, ač byly-li tyto rozumu co předmět předvedeny.

10. Poněvadž jiné jest filosof, jiné filosofie, má onen právo a povinnost, podrobiti se autoritě, kterou sám za pravou byl uznal; však filosofie ani nemůže, ani nesmí se podrobiti kterékoli autoritě.

11. Církev netoliko nesmí filosofii nikdy stíhati, alebrž ona musí i bludy filosofie té snášeti a jí zůstaviti, aby se sama opravila.

12. Výnosy apoštolské Stolice a Římských kongregací překážejí svobodnému vědy pokroku.

13. Methoda a zásady, dle nichž staří učitelové scholastičtí vzdělávali theologii, docela se neshodují s potřebami našich časů a s pokrokem věd.

14. S filosofií má se nakládati beze všeho ohledu na zjevení nadpřirozené.

Se soustavou racionalismu souvisejí z většího dílu bludy Antonína Günthera, zavřené listem ku kard. arcib. Kolínskému »*Excimiam tuam*«, 15. června 1857 a listem k biskupu vatislavskému »*Dolore haud mediocri*«, 30. dubna 1860.

§. III. Indifferentismus, Latitudinarismus.

15. Volno jest každému člověku přijmouti a vyznávatí to náboženství, které by kdo, veden jsa světlem rozumu, za pravé pokládal.

16. Lidé mohou u vyznávání kteréhokoli náboženství cestu věčného spasení naleznouti a věčného spasení dojíti.

17. Aspoň dobrého jest se nadíti o věčném spasení všech těch, kdož se nalezejí v pravé Církvi Kristové.

18. Protestantismus není nic jiného, než roz-

dílná forma téhož pravého náboženství křesťanského, v kteréž lze jest rovněž jako v Církvi katolické Bohu se líbiti.

§ IV. Socialismus, kommunismus, tajné spolky, biblické společnosti, duchovensko-liberální spolky.

Toho druhu hlízy zavrhují se často a nejtěžšími formulemi v okružním listu »*Qui pluribus*«, 9. listop. 1846; v allok. „*Quibus quantisque*“, 20. dubna 1849; v allok. „*Singulari quadam*“, 9. prosince 1854; v okružním listu „*Quarto conficiamur moerore*“, 10. srpna 1864.

§. V. Bludy o Církvi a jejich právech.

19. Církev není pravá a dokonalá společnost úplně svobodná, nemá též svých vlastních a stálých práv, jí Božským zakladatelem jejím udělených, nýbrž světské moci příleži stanovit, která jsou Církve práva a meze, v kterých by tato práva vykonávati směla.

20. Církevní moc nesmí právomocnost svou konati bez povolení a souhlasu vlády světské.

21. Církev nemá moci dogmaticky rozhodovati že náboženství Církve katolické jest jediné pravé, náboženství.

22. Povinnost, kterou katoličtí učitelé a spisovatelé vesměs jsou vázáni, obmezuje se toliko na to, co neomylným Církve výrokem stanoveno, jakožto dogmata víry, v něž všickni mají věřiti.

23. Římští papežové a obecní sněmové církevní vyšinuli se z mezí své moci, urvali práva knížat a též v stanovení věcí víry a mravů pobloudili.

24. Církev nemá práva, přinucovati mocí, aniž má jakékoli časné moci přímé nebo nepřímé; vládou občanskou buď výslovně, buď mlčky jí propůjčená moc může tedy od vlády světské, kdyby se líbilo, odvolána býti.

26. Církev nemá přirozeného a po zákonu náležitého práva věci nabývati a v držení míti.

27. Posvěcení sluhové Církve a Římský papež mají ode vsí časných věcí správy a majetnosti na-prosto vyloučení býti.

28. Biskupům nepřisluší právo bez povolení vlády listů papežských prohlašovati.

29. Milosti papežem Římským propůjčené pokládati dlužno za neplatné, nebylo-li o ně prošeno skrze vládu.

30. Nedotknutelnost Církve a osob církevních měla svůj původ v právu občanském.

31. Církevní soud pro časné duchovní záležitosti buď občanské, buď trestní sluší na prosto zrušiti, i bez vědomí apoštolské Stolice, i proti jejímu odporu.

32. Bez všeho porušení přirozeného práva a slušnosti smí zrušena býti osobní svoboda, již duchovní vyjmuti jsou od podstoupení a konání povinnosti vojenské; ano tohoto zrušení vyžaduje občanský pokrok, zvláště ve společnosti státní svobodně zřízené.

33. Nepřisluší jediné právomocnosti církevní z vlastního a přirozeného práva řídití učení věd theologických.

34. Učení těch, jenž přirovnávají Římského papeže knížeti svobodnému a moc svou u veškeré Církvi vykonávajícímu, jest učení, které převládalo v středověku.

35. Nic nebrání, aby výrokem některého obec-

ného sněmu církevního aneb činem všech národův papežství z Římského biskupa a města přeneseno bylo na jiného biskupa a jiné město.

36. Usnešení národního Koncilu nepřipouští žádného dalšího rozboru, a správa občanská může se dle těchto usnešení řídit.

37. Mohou zřízeny býti národní církve z autority Římského papeže vybavené a zcela oddělené.

38. K roztržce Církve ve východní a západní přispěla přílišná libovůle Římských papežů.

§ VI. Bludy o společnosti občanské samy o sobě a ohledně poměrů jejich k Církvi.

39. Stát, jakožto původ a pramen všech práv, má právo žádnými hranicemi neobmezené.

40. Učení Církve katolické přičí se blahu a prospěchu společnosti lidské.

41. Světské vládě, třeba i od nevěřícího panovníka provozované přísluší moc nepřímá, negativní, co do věcí náboženských; jí tedy přísluší netoliko právo, kteréž zovou *evequatur* (povolení), alebrž též právo nazvané *appellationis ab abusu* (rozhodování sporů).

42. V rozporu zákonův obou mocí předchází právo občanské.

43. Občanská vláda má moc slavné smlouvy (t. p. *konkordáty*) o vykonávání práv k svobodě církevní příslušných uzavřené s apoštolskou Stolicí bez jejího vědomí, ano i kdyby odporovala, zrušiti, za neplatné prohlásiti a neplatnými učiniti.

44. Světská vláda smí se míchat do věcí k náboženství, mravům a vládě duchovní náležejících. Tudíž smí souditi o rozkazech, jakéž pastýřové Církve mocí úřadu svého vydávají k řízení svědomí, ba smí

též rozhodovati o přísluhování svatými svátostmi a o potřebné k jejich přijetí přípravě.

45. Všecko vedení veřejných škol, v nichžto mládež některého křesťanského státu se vzdělává, vyjmuoce toliko v jistém ohledu biskupské semináře, může a musí se přiřknouti autoritě civilní, a sice tak, že žádné, kterékoli jiné autoritě se nepřipouští právo míchat se do školní kázně, do řízení studií, do udílení stupňů akademických, do volby a potvrzení učitelů.

46. I v samých seminářích duchovenských metoda studií podrobena jest autoritě civilní.

47. Nejlepší zřízení občanské společnosti žádá, by národní školy, otevřené všem dětem kterékoli třídy lidu, a vůbec veřejné ústavy určené pro vědecké a vyšší vzdělání a vychování mládeže, ode vsí autority, řídicí moci a vplyvu Církve vyjmuty a zcela podrobny byly vedení autority civilní a politické a po libosti panujících a vedle míry běžných náhledů toho věku.

48. Mužové katoličtí mohou schváliti ten způsob vzdělání mládeže, jenž by se uchýloval od víry katolické a od moci Církve, a jenž k pouhé známosti věcí přirozených a k snahám společenského života pozemského jedině neb alespoň hlavně čelí.

49. Občanská mocnost může překážeti svobodné a vzájemné sdílnosti církevních přednostů a pravověrných národů s Římským papežem.

50. Světská mocnost má sama v sobě právo, navrhovati biskupy, a může je i přiměti, aby nastoupili správu diecési dříve, než byli přijali od sv. Stolice kanonické ustanovení a listy apoštolské.

51. Vláda světská má dokonce též právo, složiti biskupy z vykonávání úřadu pastýřského, a není vázána poslušností k Římskému papeži v těch věcech,

kteří se zřízení biskupství a ustanovení biskupův týkají.

52. Vláda může vlastním právem změnit stáří Církvi předepsané k skládání řeholních slibů, jak u ženských, tak u mužských, a všem řeholním společností rozkázat, aby bez jejího svolení nikoho nepřipustili k složení slibů slavných.

53. Zrušit třeba zákonů, čelících k ochraně řádu náboženských společností, jejich práv a povinností; ba světská vláda smí pomocí přispívat všem těm, kdož od přijatého stavu řeholního života odstoupiti a slavné sliby zrušiti chtějí; a rovněž smí tatáž řeholní společnost, jakož i chrámy kollegiální a obročí jednoduchá, byť i právu patronátnímu příslušná, na dobro zrušiti, a jejich statky apríjmy správě a vůli mocnosti občanské podrobiti a přičknouti.

54. Králové a knížata netoliko jsou vyjmuti z pravomocnosti Církve, anobř v rozporu o otázku pravomocnosti stojí oni nad Církvi.

55. Odtrhnouti sluší Církve od státu a stát od Církve.

§. VII. Bludy o mravouce přirozené a křesťanské.

56. Zákony mravní nepotřebují Božského potvrzení, a není potřeba, aby zákony lidské byly ve shodu uvedeny s právem přirozeným, aneb aby moc zavazovací obdržely od Boha

57. Filosofie a mravouka, jakož i zákony občanské mohou a mají se různiti od Božské a církevní autority.

58. Nesluší jiných sil uznávat kromě spočívajících ve hmotě, a všechna mravní kázeň a počestnost

má se zakládati v shromáždění a množení bohatství jakýmkoli způsobem a v hovění rozkošem.

59. Právo záleží v hmotném skutku, a jakékoli povinnosti lidí jsou prázdné slovo, a všechny skutky lidské mají moc práva.

60. Autorita není nic jiného, nežli souhrn počtu a hmotné síly.

61. Nespravedlnost zdařeného skutku není na újmu svatosti práva.

62. Slušší rozhlašovati a zachovávat zásadu, kterouž nazývají *nezakročováním*.

63. Zákonitým knížatům poslušnost odpírati, ba i odboj proti nim zdvihnouti, dovoleno.

64. Jak porušení každé, i nejsvětější přísahy, tak chování jakkoli nešlechtné, ohavné a zákonu věčnému odporné netoliko není hodno zamítnutí, nýbrž jest na prasto dovolené a nejvyšší pochvaly zasluhuje, stalo-li se to z lásky k vlasti.

§. VIII. Bludy o manželství křesťanském.

65. Na žádný způsob nelze sněsti, že Kristus povýšil manželství na důstojnost svátosti.

66. Svátost manželství není leč jakýsi přídavek k smlouvě, od níž se oddělití může; svátost pak sama záleží toliko a jedině v požehnání sňatku.

67. Dle přirozeného práva není svazek manželský nerozlučitelný, a rozvedení v pravém smyslu může v rozličných případnostech pravomocností světskou stanoveno býti.

68. Církve nemá moci, zaváděti překážky manželství zrušující, nýbrž toto právo přináležejí jedině vrchnosti světské, kteréž i překážek stávajících odstraniti sluší.

69. Církve v pozdějších stoletích jala se zaváděti překážky zrušující nikoliv právem vlastním,

ale toho práva užívají, které od mocnosti světské byla převzala.

70. Ustanovení sněmu tridentského, trestem vyobcování stíhající ty, kdož se osmělují upírati Církvi právo, zaváděti překážek zrušujících, buď nejsou dogmatická, aneb mají rozuměna býti co od oné pravomocnosti převzatá.

71. Tridentská forma sňatku nezavazuje pod trestem neplatnosti, kdekoliv zákon občanský jinou formu předpisuje a tomu chce, aby manželství platnosti mělo, zachovává-li se tato nová forma.

72. Bonifác VIII. první tvrdil, že slib čistoty, učiněný při vyšších svěceních, sňatek manželský neplatným činí.

73. Mocí pouhé občanské smlouvy může stávatí mezi křesťany pravého manželství, a křivé jest, že buď smlouva manželská mezi křesťany vždy jest svátostí, aneb že neplatná jest smlouva, vyloučí-li se svátost.

74. Záležitosti manželské a zasnoubení náleží přirozenou měrou před soud světský.

N. B. Sem lze připočísti dva jiné bludy o zrušení bezženství duchovních, a že by stav manželský přednost měl před stavem panickým. Zavrhuji se, první v okružním listu: »*Qui pluribus*«, 8. listop. 1846, druhý v listu apošt. »*Multiplies inter*« 10. června 1852.

§. IX. Bludy o světském panství Římského papeže.

75. O spojitelnosti panství světského s vládou duchovní jest spor mezi syny Církve křesťansko-katolické.

76. Zrušení světského panství, které apoštolská Stolica má v držení, co nejvíce by přispělo k svobodě a blahu Církve.

N. B. Mimo tyto výslovně zamítnuté bludy zavrhují se samo sebou (implicite) přemnohé jiné vyloučením a utvrzením učením o světském panství Římského papeže, kteréhož všickni katolíci co nejpěvněji držeti se mají. Takové učení vykládá se jasně v allokuci: »*Quibus quantisque*«, 20. dubna 1849 a t. d.

§ X. Bludy vztahující se k nynějšímu liberalismu.

77. V tomto našem věku více neprospívá, aby náboženství katolické bylo považováno za jediné náboženství státu u vyloučení ostatně jakýchkoli vyznání.

78. Pročež chvalitebně v některých krajinách, které se katolickými zovou, zákonem postaráno jest o to, aby přistěhovaleci veřejně směli tam vykonávati jedenkaždý své náboženství.

79. Neb křivé jesti, že svoboda vyznání v státu jakož i všechněm udělená plná moc, jakékoli domněnky a náhledy zřejmě a veřejně pronášeti, vede k brzkému porušení mravův a myslí národův a ku rozšíření moru náboženské lhostejnosti.

80. Římský papež může a má s pokrokem a liberalismem a novověkou civilisací se smířiti a shodnouti.

Tak tedy zní *druhá* z oněch dvou důležitých listin, jimiž ustanoven vrchním knězem sekty neomylné pro příští způsob žití občanův v státu a postavení státu k sektě té.

Potřebí zajisté, abychom přihlédlí blíže i k *této* důležité listině a dobře vstúpili si v paměť a vědomí, co se jí žádá.

Celý syllabus, jak vidno, rozdělen v X paragrafů pod X záhlavími.

Pojednáme tuto kratičce dle pořádku, v kterém on uspořádán.

K § I. V něm se zavrhuje *pantheismus*, t. j. učení, že bohem vlastně je vesmír, *naturalismus*, t. j. učení, že bůh je s přírodou v jedno spojen nerozlučitelně, a *prostý racionalismus*, t. j. učení, že rozum nahraňuje zjevení božské, čímž se toto stává nepotřebným. Věda učí, že vesmír, co obsah všeho, co je, již dle pojmu tohoto je *nekonečný*, v celku svém *nerozlučně spojený*, tak že v něm ani mimo něj není místa pro nějakou bytost, rozdílnou od světa toho, není místa pro nějakého osobního boha. Věda zná jediné a pouze nekonečný ale i *věčný* vesmír, který nikdy nemohl míti žádného počátku, protože není tu ničehož *mimo* něho, co by počátek ten způsobiti mohlo, aniž místa, odkud by byl posel, aniž může míti kdy konce, protože tu není ničehož, *mimo* něho, co by konec ten způsobiti mohlo, aniž místo, kam by se podíti mohl, který tedy neměl *stvořitele* žádného, který ale také s ním nerozlučně a nezměnitelně spojenými silami se řídí a spravuje *sám*, nemaje žádného *říditele*, *vedle* něho stojícího. Chce-li někdo tento nekonečný, věčný a sám sebe řídící vesmír nazývati *bohem*, nemůže arciž věda ničeho proti tomu namítati. Pantheismus tedy není proti vědě, dokaváde se nehledá ve vesmíru nějaká *bytost* samostatná, rozumem zvláštním obdařená, od hmoty a síly světové vůbec rozdílná, t. j. bůh ve smyslu sektářském. Arciž že při *takověmto* pantheismu odpadá veškeré a každé sektářství, ctění totiž nějaké vyšší bytosti, pročez se nelze diviti, že moderní sekty vesměs, a neomyšlácká zvlášť pantheismus zakazují. —

Podobné pantheismu je učení *naturalismu* s tím ale rozdílem, že tento vidí v přírodě určitě působení

zvláštní *bytosti*, avšak od přírody na prosto neodlučitelné, tak že jedněm a témže zákonům podléhal by i bůh, následkem čehož by nebylo přímého působení boha toho na svět a lidé. Hmota světová je vlastně jen světem a síly v ní působící jsou takřka tím bohem naturalismu, nikoli ale co osoba, co bytost, nýbrž co *síla* světová. Avšak věda nyní již neuznává rozdílu mezi hmotou a silou; jí je obojí jedno a též, jen z rozličného stanoviska pojaté, a proto není rationalismus žádným učením vědeckým. Je to filosofické učení dřívější doby. Jelikož ale neuznává boha *osobního*, nemůže ani učení sektářské s ním nic počít, a proto i jej zavrhuje (1).

Za to ale věda musí uznat *prostý racionalismus*, učení totiž, že člověku netřeba zjevení, nýbrž že mu dostačí rozum lidský a výsledek jeho, věda. Sekty arciž nemůžou připustit ani pantheismus, ani racionalismus, nýbrž musí naopak vše, co se děje, odvodit od působení svého boha (2), poněvadž by jinak bůh ten ztratil svého významu a stal by se úplně zbytečným.

Také nemůže sekta připustit tu skutečnost, že rozumem *samým a jediné jím* lze jednotlivcům a národům dobytí si blaha (3), že jediné rozum je nejvyšším rozhodčím, jímž poznání pravdy způsobu všelikého dobytí lze a také má, poněvadž by tím se stalo zjevení zbytečným (4).

Také nemůže sekta neomyšlácká připustit, opravy nějakého pokroku ve skoumání zjevení (5), musí popírat, že zjevení rozumu odporuje a člověku nic neprospěje, nýbrž blahu jeho škodí (6), a musí stát nezvratně na všem, co jednou uznáno za pravé (7), poněvadž, kdyby připustila opravu jednu, nebylo by příčiny, nepřipustit i druhou, a tak by reformaci byly otevřeny dveře, která by pak neměla konce až

by se octla u zavržení *veškerého* učení náboženského. A proto, co jednou uznáno sektou tou, při tom to musí ostat na věky, a veškeré zázraky, proroctví, tajemství musí platit za skutečné a pravé od slova k slovu tak, jak v bibli vypravovány a v ústním podání se nachází. Tedy úhrnkem: to, co neomyšlácká víra učí, je prý slovo od slova pravda věčná, nezměnitelná, nikdy nevyvratitelná, ať je to psáno nebo ne, a *veškeré* učení vědecké je blud. Tot obsah § I.

K § II. Syllabus nepřipouští, aby učení bohoslovecké smělo podrobeno býti skoumání rozumového (8), aniž připouští, že rozum lidský z vlastní síly může přijíti k poznání pravdy, skutečnosti. (9) Bádání vědecké musí prý se podřídit autoritě, t. j. libovolnému výroku někoho druhého, (10) rozuměj papežovu. Sekta ale může proti vědě vystoupiti, a nepotřebuje trpěti hlásání její, aniž by se to *vědě* smělo ponechat, aby *ona sama sebe* opravovala, nýbrž opravování vědy náleží sektě neomyšlácké, která by arcíř »opravovala« a »opravovala«, až by z vědy se stalo učení sektářské, jakož to učinila ve středověku s t. zv. učením scholastickým, které mělo nátěr vědecký, avšak bylo jedině sektářským. Syllabus chce v § II. říci (11) as tolik, že na učení sekty neom. nesmí věda ani sáhnout, učení vědy ale že může býti sektou tou zrušeno, A proto také mají dekrety stolice apoštolské a římských kongregací proti vědě bojující a ji zatracující uznány býti za bezvadné, ač ničí vědu, (12) a nesmí prý se připustit, aby se pěstovalo skoumání jinak, než-li na základu *zjevení*. (13. 14). — Hezké by to arcíř bylo pro *neomyšláky*, kdyby se tak dělo, jak syllabus si tuto přeje. Zatím ale věci se mají jinak, a dobře je, že neplatí více zákony, dle nichž by se nesmělo učit ničehož, co se úplně neshoduje s neomyšláctvím, jak toho žádá §

II. Neboť pak by bylo s vědou amen, a na místo ní by nastoupila círá pověra.

§ III. jedná o *indifferentismu*, lhostejnosti to k učení sektářskému, tak že člověk nenalezá zájem v tom, starati se vůbec o to, zdali *zjevené* pravdy pravdami skutečně jsou, nebo ne, a o *latitudinarismu*, t. j. o tom náhledu, že mezi věroukami sekt není podstatného ani rozdílu. Rozumí se samo sebou, že v sektě žádné, tím méně v té neom. nelze náhledy takové trpěti, neboť vedou nutně k bezvěrství, a proto syllabus popírá člověku právo, přiznávat se k sektě, která se *jemu* líbí (15), neboť ne *každým* učením sektářským, nýbrž *jedině neomyšláctvím* prý lze naléznoti cestu k *spasení* (16); ba nemohou prý míti ani *naděje* ve spasení ti, jenž nežijí v *pravé*, t. j. neomyšlácké sektě (17). Zvlášť ale protestantismus *není* prý ta forma sektářská, v níž lze spasenu býti. (18). Tedy *nikdo* nesmí být lhostejným k zjevení, nýbrž ho musí *horlivě* hájit, aniž smí trpět vedle sebe *jinověrce* z té zásady, že i tento učením své sekty může spasení dojíti; neboť *jedině* neomyšláctví vede k spasení, vše ostatní k zatracení, a proto se nesmí žádné učení mimo učení neomyšlácké, a žádný člověk mimo neomyšláka na světě trpět. Tolik žádá § III.

§ IV. zapovídá *socialismus* a kommunismus, nižšího aneb vyššího to stupně snahy po společném jmění soukromém, jakož zapovídá i tajné spolky. Do toho ale vlastně sektě žádné, co takové nic není, zvlášť ale ne sektě katolické, která, jak známo, s nejhorsšími spolky se mnohdy spojila, jen když jí to prospělo. Starost o porážení socialismu a komunismu jen ať ponechá státu; ten se postará o to, aby, pokud jsou mu škodlivy, je potlačil. Ostatně ale, jak známo, byl Ježíš, zakladatel prý sekty kře-

stanské, jak mu, arcib neprávem, neomylní nadávají, a učenníci jeho těmi největšími kommunisty, chtějíci žítí na útraty ostatního lidu, majíce společnou kasu, do níž každý, kdo s nimi chtěl žítí ve spolku, musel uložití nejprve výtěžek ze svého prodaného jmění, by napotom *společně* s ostatními z kasy té a z pohostinství jiných trávili, aniž by ale k *roz-množení* jmění toho prací se byli přičinili, což zajisté byl socialismus a kommunismus ve formě dosti škodlivé, a zajisté, kdyby se měl v státu zakořenit, i naprosto záhubné. — Zavrhuješ tedy papež syllabem jednání „zakladatelů“ své vlastní sekty! — Zároveň zapovídá § IV. *biblické* společnosti, společnosti to k šíření biblí mezi lidem, a společnosti svobodomyšlných kněží, což snadno pochopíme, považíme-li, že čtení bible papeži mnohými zakázáno a zatraceno, protože v ní mnoho, s čímž pozdější učení neomylné nesouhlasí, a svobodomyšlné kněze, ač jich velmi porůznu, otroctví jezovitské trpěti vůbec nemůže.

§ V. mluví o právech církve. Sekta neom. prý společností *úplně* svobodnou, která odvozuje práva svá *přímo* od boha, a stát nemá žádného práva, do toho co mluvit (19). Ona prý má práva, vykonávati moc svou bez povolení státu (20). Stát nesmí ustanovit, dalekoli smí moc sekty neomylné sáhati. Sekta ta, t. j. papež, smí v státu každém tedy dělati co chce, aniž by mu směl stát překážeti jen v tom nejmenším. — Nemusí se každý rozumný člověk ihned zhroziti těch ukrutných následků takového učení v státu? Komu nepřipadnou na mysl ihned ty nejstrašnější doby středověké, kdy inkvisice španělská, noci bartolomějské, války náboženské, rejdy jezovitské hrály svou nejstrašlivější úlohu? A státu by nesmělo zbývati nic, nežli pokojně přihlížeti ku

věcem, které by se děly za neobmezené vlády sekty neomylné? Dle tohoto učení tedy není ani nadále žádných *států*, nýbrž veškeré státy jsou jen *částě* jediného státu na světě, státu neomylného, v němž arcib úplně despoticky, libovůlně má právo vládnouti papež dle rady jezovitů, kteří dnes představují tu „*vůli boží*“. Aby se ale k nadstojícímu učení syllabu došlo, musí se každému člověku a státu odeprít právo, ustanovit u sebe aneb veřejně, že žádné učení sektářské není pravé; o *tom* ustanovit náleží prý jedině sektě neomylné, která arcib způsobem přirozeným o sobě ustanovuje, že jedině *ona* má to *pravé* učení, a veškerí učitelé a spisovatelé i „*písma*“ tedy, jsou prý *vázáni* k výrokům jejím (22), a římsí papežové *nikdy* prý nepřekročili hranice své moci, aniž se kdy zmýlili (23). Patrně, že nadstojícími výroky má býti ubita veškerá *svoboda svědomí*, veškerá *svoboda smýšlení*, a neomylnosti papeže že se sází koruna na hlavu.

Aby ale nikde nebylo pochybnosti, že kněžím sekty neomylné se jedná o zavedení středověké své vševlády, a že jí neschází chutě k pálení kacírů na hranicích, hlásá syllabus, že má sekta ta práva užítí i prostředků *donucovacích* (24) a biskupové, užívající prostředků těch, že mají moc k tomu od boha, a nikoli od státu (25), jenž jim moc tu ani odejmouti nemůže ani nesmí.

Aby ale dobře bylo každému jasno, že se při tom všem jedná jen o dobývání hodně mnoho jmění pro kněžstvo, nesmí sekta prý vyloučena býti od dobývání moci a *majetku*. (26. 27); a aby nikomu v státu nenapadlo, překážeti kněžím v dobývání moci a majetku pro sebe a sektu, prohlašuje se syllabem, že stát nesmí překážeti biskupům, vyhlašovati veřejně, co právě chtějí (28. 29), tedy vzbouření,

válku občanskou, odpustky a p., a aby bylo vojsko papežácké dobře zabezpečeno proti moci státu, je prý kněz nedotknutelnou osobou (30), která nenáleží před soud občanský, jako každý jiný smrtelník v státu (31), aniž prý smí kněz u dobývání majetku a moci církvi své vyrušován býti konáním povinnosti branné (32). Stát má povinnost chránit majetek všech, tedy i sekty té a kněží jejich; ale k ochraně té nesmí kněží přitazeni býti; to věci těch ostatních — nekneží. Jen do žádného nebezpečí se nevydávát, nejméně ale do nebezpečí válečného; jen to ne! V pokoji a v »bázi boží« hromadit a hromadit jmění pro sebe a sektu, k »větší slávě boží«, ubíjet pokojně a tiše ve škole a v kostele a v soukromém životě u každé příležitosti rozum lidský hned od prvního se jeho probuzení, a nebýt v tomto »bohulibém« jednání nikterakž vyrušován, nejméně ale válečným snad pochodem, to vřelým přáním našich neomytláků. — Patrně kněží neomytláčtí »nemohou cítit prach.«

Aby ale ti, jenž mají církvi sloužit za bojovníky, pro ni byli náležitě pro boj ten vycvičeni, má se jen církvi samé ponechat vychování si bojovníků těch, a nesmí snad státu napadnout, chtějí míti za kněze neomytlácké muže vzdělané; *jen* pro pána krále žádné vzdělané lidi! Ti by mohli sektě velice uskodit; ti bojovníci sektářští musí naopak hned od mládí cepování býti v seminářích jezovitských, nesmějí s ostatním světem přijít ani ve styk, nesmějí poznat žádné učení rozumové, musí býti nasycováni bludy sektářskými, a napájení fanatismem sektářským, musí býti dobře i »vyprubováni«, zdali dovedou matku, otce, bratry sestry a přátele své nejen zapřít, ale v pádu potřeby i zradit, a o vše oloupit, ba i zavraždit, a tak, ale jen tak vyučeni

a prozkoušeni a nalezení k tomu za schopné mohou upotřebeni býti k boji pro »království boží« (33). Co z takovéhoho ale vojska by pošlo za blaho společnosti lidské, o tom zajisté netřeba šířiti slov, jakož netřeba tu šířiti slov, že stát, pokud nemůže společnosti sektářské úplně zrušit, aspoň k tomu se musí přičinit, aby kněžími byli lidé vzdělaní, kteří by sami napomahali k tomu, aby bludů a klamů sektářských ubývalo, a tak znenáhle aspoň lid byl veden k rozumnému životu.

Že ale papež neomytlácký nemá chutě, popustit v tom nejmenším v dosavadním zřízení církevním, že nelze očekávat, aby papež maje se za knížete nejsvrchovanějšího bohem samým ustanoveného (34) se zřekl světské moci, nebo té nejmenší změny v zřízení sekty své, ba že nepřipouští ani tolik, aby kněz se směl modlit s lidem v řeči *jeho*, konati obřady v řeči *národní*, že vůbec papež a nohledové jeho národnost ani neuznávají, toho důkazem záповeď přenešení papežství na nějakého biskupa mimo Řím, byť by se tak dalo i vůli veškerého světa katolického (35) a zřízení církví národních (36, 37, 38). A potom se mluví u nás o vlastenectví kněží neomytláckých, otroků to papežových! Kněz ani *nesmí* býti vlastencem, aniž by se prohřešil proti sektě, tedy proti »vůli boží«! Tedy: moc papeže je prý *neobmezená*, a vychovat si pořádné hájitele moci té náleží *jediné* sektě; to smysl § V.

§ VI. jedná o právech státu, jichž v očích sekty papežových arcíř *není*; neboť veškerá práva státu jdou prý ze *sekty* neomytlácké (39), jejížto učení *jediné* vede prý k blahu lidstva (40). Nemáť stát žádného práva výkonného, ani práva proti zneužití; musí si dát líbit sektou *vše* (41). Vyplývat z tohoto nadřečeného tvrzení držého samo sebou,

že ve sporu státu se sektou neomyšlákou musí mít na vrch vždy ona (42); a uzavřené smlouvy se sektou tou, konkordáty, nesmí stát zrušit, nežli svolením *jejím*, byť by je i byla ona porušila sebe vícekrát a sebe více (43).

Aby ale bylo všemožně usnadněno uznání těch »mrvních« učení zásad neomyšlákého u lidu, nesmí se státní moc dovolit ani *úsudku* o nařízeních sekty (44), a aby lid hned z mládí byl naveden k tomuto otroctví, nesmí správa škol veřejných býti svěřena jedině státu, nýbrž *ustanovení učitelů* musí býti ponecháno papeži a jeho nobsledům (45), jakož musí sektě ponechán býti vliv na školy národní a na veřejné ústavy pro vědecké vzdělání, a *nesmí* podřízeny býti snad správě *občanské* (46) na základě tom, že poznání vědy a vyhovění požadavkům časovým je vodítkem při vychování mládeže (47, 48). To ne; neboť nehlavnějším cílem vychování *mládeže* je v očích neomyšlného *všeobecné, neobmezené otroctví* k papeži. — Ano, mládež, a opět mládež má v rukou svých, to je pak jistá výhra!

Aby ale nikterakž se nemohlo překážeti záhubnému boji jezovitskému za zotročení lidské společnosti, musí býti biskupům úplně volno, v *neobmezeném* spojení státi se stolicí papežskou. (49). Kdyby ale stát chtěl dosadit biskupa, jaký se jemu líbí, nesmí toho učinit. Musí dosadit takového, jakého chce mít papež (50). Kdyby ale některý biskup rušil drze zákony státní, a popouzel lid proti ním, nesmí se mu státi ničehož, nejméně ho ale smí stát se-sadit; musí ho nechat hanobit všecka ustanovení národa a státu, musí ho nechat dělat revolucí (51). — To je ta mrvnost papežácká? —

Aby ale těch »svatých« bojovníků neustále neubývalo, jako se to děje následkem zmáhající se

osvěty, nesmí prý stát ustanovovati *stáří*, v kterém občan může rozhodnout o svém vstoupení do *kláštera* (52). To se rozumí. K čemu také teprv čekat do zletilosti ve 24. roku? Ono by se získalo mnohem více lidí pro klášter, kdyby tam mohli vstoupit takhle hned za svého dětinství. — Také to nesmí býti nikomu volno, z kláštera vystoupiti, anebo vůbec slib řeholní a kněžský zrušiti.

Nejméně arcibí může býti řeči o tom, aby příjmy církevní chtěl stát spravovati, aneb docela si je přivlastniti (53). A přec by státové nemohli nic lepšího učiniti, nežli církevní jmění obrátit vesměs a celé na *rozumové* vzdělání občanů, na *školské*, čímž by jedině vyhovělo svému pravému účeli, jemuž ho vlastně věnovali ti, jenž ho darovali, majíce zajisté *blaho* svého národa a státu na zřeteli, nikoli ale jeho zkázu a záhubu, jemuž dnešního dne jmění to slouží. —

Aby ale celé té snaze po světovládě papežácké byla posazena koruna na hlavu, musí, jak se rozumí samo sebou, nejen veškerí občané v státu co tací, ale i panovníci co tací úplně jí podřízeni býti (54), a když pak veškerý lid v státu i s panovníkem leží spoután u nohou neomyšlného, pak ať se někdo opováží mluvit o odloučení státu od sekty! (55)

Stát sám o sobě prý nemá práva žádného; veškerá práva jeho vyplývají z milosti sekty neom., t. j. papeže, a proto nikdy nesmí stát se domáhat vyproštění se z objetí jeho a musí věčně s ním a sektou jeho ostat ve spojení, arcibí ve spojení co otrok se svým otročitelem; tolik k § VI. Co o tom všem soudit, netřeba tu ani popisovat.

§ VII. pojednává *mrvnost*, která arcibí není jiná, nežli sektářská (56), podrobená úplně autoritě sekt (57). Podivným způsobem podkládá papež

arciř zcela neoprávněně mravnosti rozumové za podstatu to, co sekta neomylácká sama povždy za podstatu své mravnosti mělo a dosud má, totiž nahromadění a rozmnožení bohatství všeho druhu (58), zavrhuje pojem práva, dle něhož se církev povždy byla řídila a do dneška řídí (59, 60, 61).

Chtě, aby veškerí státové světa se ujali papeže, a dosadili ho opět na trůn světský, zavrhuje papež ten jejich zdrženlivost (62), a kdežto neustále káže jen vzbouření proti panovníkům mu nemilým, pojednou zapovídá revoluci, dříve jím hlásanou, ale revoluci, která svrhla s trůnu jeho a proto, že jeho svrhla (63).

Celá ta hanebnost jezovitská, již spracován syllabus, jeví se ale snad nejskvěleji v čl. 64, kde se předhazuje křivopřísaha a schvalování ji odpůrcům jezovitů, kdežto přec každé dítě dnes již ví, že právě jezovitě, vydavatelé to syllabu, přísaze nepřikládají ceny žádné, pokud ji složili oni, aneb pokud někým jiným složena, neslouží ku prospěchu jejich. Arciř, od takovéto bídné chásky není nic jiného k očekávání, nežli drzé popírání všeho, co se jim nelíbí, a obviňování jiného ze svého vlastního zločinu. Poctivý člověk zajisté nepotřebuje přísahy, a rozumný ji musí zavrhnout; jemu je daný slib aneb převzetí povinnosti i bez slibu mnohem závažnější věcí, nežli těm, jenž teprv přísahou se musí poutat. — Vůbec nabýváme velmi krásného pojmu o té mravnosti sektářské z učení sekty neomylácké. Je to čirá nemravnost.

§ VIII. pojednávající o křesfanském manželství, arciř vidí v něm jenom svátost (65), nepřipouští arciř jeho význam co smlouvou občanskou (66), aniž připouští jeho rozvázání mocí světskou (67), přiznávající právo to jedině kněžím, jak se samo sebou

rozumí, za peníze, a to za mnoho peněz. Překážky ale k uzavření sňatku nenáleží ustanoviti státu, k tomu nemá prý práva, ale jedině kněží, jakož ho měl tridentský koncil, pročež příkaz tohoto arciř bezvýminečně platným, protože nikoli od papeže Bonifáce VIII., nýbrž od boha přichází (68—72).

Rozumí se samo sebou, že sňatek občanský, t. j. sňatek bez přispění kněze před syllabem není platným, jakož veškeré záležitosti manželské potahuje tento před stolicí soudu kněžského (73, 74).

Že naše doba o věcech těch právě opáčně soudí, netřeba tu ani podotýkat.

§ IX. jedná o bludech panujících o světské moci papežově. Papež nemůže připustit, aby bylo nějaké pochybnosti, neb nějakého sporu o tom, zdali se dá papežství spojit s mocí světskou (75). Není tu pochybnosti jedné; obě moci mají býti spojeny, a zatratit se musí blud, že by zrušení světské moci papežské působilo k svobodě a štěstí církve (76). Ano, to je to hlavní, proč syllabus vydán. O tu světskou moc papežovu se jedná, a její potřeba a spasitelnost pro veškerou sektu neomyláckou se musí opět a opět potvrdit slavně papežem samým; nu, však je dobře. Uvidíme, mnoholi se pro ni ozbrojí těch věřících. — Navzdor vši té liknavosti v bránění se proti fanatismu kněžskému přec snad nerostou strany ultramontanismu novověké osvětě přes hlavu, aniž se dá lid strhnouti k boji krvavému za uhájení bludu a klamu sektářského. —

§ X. Největším nepřitelem arciř všeho zpátečnictví a tedy i toho sektářského je svobodomyšlnost, liberalismus, a proto proti němu v § tomto vyhozen hlavní trumf neomylného papeže. Hlavní učení liberalismu, pokud se vztahují k sektě neomylácké, tedy zrušení státních sekt vůbec a neomylácké zvlášť,

svobod a všech zákonem uznaných sekt, se zavrhuje, (77, 78), a svoboda tato co ku zkáze mravů a myslí a k šíření „moru lhostejnosti u víře,“ vedoucí se prohlašuje (79). Římská stolice ale nemůže a nesmí se prý nikdy s liberalismem a moderní vzdělaností usmířiti a vyrovnati (80). Touto poslední větou jest vlastně řečeno vše, co ve všech předešlých obsaženo, ba ještě mnohem více. Papež a s ním veškeré neomylnosti stojí a budou, protože prý *musí* státi na tom, na čem stálo jezovitsví do dneška, na nejbunusnějším zpátečnictví, a nikdo si nesmí dělat té nejmenší naděje, že kdy sekta ta s duchem časovým přijde v nejmenší jen shodu.

Článkem 80. syllabu je tak vypovězena válka všemu pokroku lidskému, jako celým syllabem. Kdyby byl býval papež napsal jediný ten článek do svého syllabu, bylo by to tolik, jako že jich tam napsal osmdesát.

Boj, tedy věčný boj proti rozumu lidskému. To jest heslem na poznovu vztýčeném praporu jezovitsví, a celý svět zpátečnický svolán do boje proti vědě a vymoženostem jejím. Syllabus naznačuje vše to, co hlavně a především v boji nastávajícím se má porážet a ničit. Co by po porážce té následovalo, snadno si každý pomyslí. Středověká noc.

V boji světovém, jež podniknouti je rozumu lidskému za vymožeností vzdělanosti lidské, záleží na tom, aby bylo zřejmě vytknuto, co hájí nepřítel v. syllabu, ale zároveň i to, za co se je zasazovati osvětě novověké. Za příčinou tou podáváme tuto, jako jsme to učinili proti encyklice papežově, i proti syllabu papeže, protisyllabus, k němuž zajisté se přízná dnes každý vzdělaný člověk, abychom tak měli jakýsi stručný přehled nauk novověkých co protiv nauk sektářských.

Syllabus:

Soustava

nejhlavnějších bludů naší doby, které ve spisech učitelů a pěstounů vědy zavrženy jsou.

§ I. Osobní bůh. Zjevení.

1. Míti za to, že svět (vesmír) mohl kdys počíti, a že může kdys pominouti, že tedy není *věčným*, v podstatě své věčně *nezměnitelným*, *nezrušitelným*, nýbrž že má původu a původce, *stvořitele*, který jej opět může zničit — je blud.

2. Míti za to, že se ve světě neděje vše z pouhé nezvratné *nutnosti*, vyplývající jediné z vlastnosti jeho, nýbrž že jest jakési *libovůle* všemocné v řízení dějů světových, že jest tu osobního, všemohoucího říditele světa — je blud.

3. Míti za to, že člověk může poznati skutečný stav věcí a pravdu *jinak* nežli *smysly a rozumem*, že ji totiž může poznati tak zvaným *zjevením* — je blud.

4. Míti za to, že není pravda *rozumem* poznaná pravdou *jedinou*, nýbrž že výroky *autority* sektářské (náboženské), třeba rozumu *odporovaly*, mohou též býti pravdou — je blud.

5. Míti za to, že skoumání rozumu lidského nemá podrobena býti nauka *veškerá*, nýbrž že před rozumem tím má, ba může býti nějaké nauky, která by *neměla* býti podrobena skoumání a opravení, jakou naukou má býti nadzminěné zjevení — je blud.

6. Míti za to, že tak zvaná „víra křesťanská“, která ostatně v podstatě své se určití ani nedá, rozumu lidskému co do stránky čistě sektářské, tak jako sektářské učení vůbec lidskému rozumu *neodporuje*,

ba co takové odporovati *nemusi*, nýbrž že tu možnosti, ji s *rozumem* kdysi *srovnat* — je blud.

7. Míti za to, že ve světě nevládnou věčně neměnitelné zákony přírodní, nýbrž že z vůle jakési všemoci se může státi něco, co *není nutným* následkem oněch zákonů, že se může státi nějaký *zázrak* — je blud.

§ II. Duše. Spasení.

8. Míti za to, že je věcí skutečných, jenž smysly a rozumem lidským naprosto nikdy poznati nelze, věcí *nadpřirozených*, známým zákonům přírodním *nepodrobených* — je blud.

9. Míti za to, že v člověku nepůsobí jediné a pouze *známé síly přírodní*, nýbrž zvláštní jakási *bytost*, která neodvisle od těla může žíti samostatně, že v něm působí *duše* — je blud.

10. Míti za to, že člověk smrtí svou nepřestane žíti, nýbrž že *nesmrtelnou* duší svou trvá co *osoba* dále, věčně, — je blud.

11. Míti za to, že člověk není pouhým výsledkem světa jako každý jiný předmět v něm, a že mu *vždy a všude nepodléhá*, nýbrž že mu lze způsobem nějakým, jako na př. působením nějaké domnělé, sektami rozličnými předstírané bytosti tomu se vyhnout, — je blud.

12. Míti za to, že člověk nestojí s ostatním světem v *nepřetržitém* spojení, že nesdílí *stejný* osud s celým ostatním světem, nýbrž že má jakési *zvláštní* postavení v něm se *zvláštním*, od ostatního světa rozdílným, *účelem* a účelem tím že *spasení* — je blud.

13. Míti za to, že *vezdejší* blaho není *jediné*, jehož člověku dosáhnouti lze, nýbrž že mu možno

dosáhnouti ještě nějakého *zvláštního blaha po smrti*, věčně trvajících, t. zv. *spasení* — je blud.

14. Míti za to, že veškeré blaho člověka nespočívá jediné a pouze v uspokojení jeho, t. j. v ukojení jeho potřeb, k zachování jeho a jeho plemene směřujících, nýbrž že tu ještě nějakého blaha »vyššího,« smysly a rozumem nepochopitelného — je blud.

15. Míti za to, že svět není do nekonečna rozšířen, nýbrž že *mimo* něj jest místa ještě pro nebe, peklo a p. — je blud.

§ III. Učení sektářské (náboženství).

16. Míti za to, že nevede jediné pravda rozumem lidským poznaná člověčenstvo nutné k blahu, k uspokojení, nýbrž že i *bez* pravdy té mu lze blaha dojíti, pomocí učení *sektářského*, t. zv. náboženství — je blud.

17. Míti za to, že sektářství, pokud rozumu odporuje, bludným učením svým nevede nutně a neodvratně ku *škodě* člověčenstva, nýbrž že mu prospěšným — je blud.

18. Míti za to, že učení sektářské není tou nejhlavnější *překážkou* lidu k dosažení blaha, svádíc ho od domáhání se blaha skutečného, pobádajíc ho k domáhání se blaha domnělého, předstíraného, rozumem naprosto popíraného, nýbrž že ho *třeba k uspokojení lidu* — je blud.

19. Míti za to, že učení sektářské nemusí konečně nutně *podlehnutí vědě*, nýbrž že může trvat povždy — je blud

20. Míti za to, že člověku rozumnému nemá býti popřáno tolik svobody, aby mohl přilnouti k naukám, k nimž jej vede rozum jeho, nýbrž že

mu má býti v tom bráněno, a on násilně veden k naukám sektářským — je blud.

21. Míti za to, že člověčenstvu nelze dosáhnouti skutečného blaha svého bez všelikého učení sektářského, bez náboženství — je blud.

22. Míti za to, že indiferentismus sektářský — lhostejnost náboženská — k sektářským náhledům jiných není tím nejmenším, co společnost státní žádát má na občanech svých, nýbrž že by na místě toho měl panovati fanatismus, přemrštěná horlivost sektářská — je blud.

§. IV. Socialismus.

23. Míti za to, že člověčenstvo neodvratně od dávné doby své neustále a neustále a všemožně nepracuje k *socialismu*, t. j. k takovému způsobu života společenského, kde vidí každý jednotlivec vlastní své blaho nejlépe zabezpečené ve *společném* se všemi ostatními na světě blahu, a že v takovémto socialismu nespočívá jedině a pouze největší, nejtrvanlivější, nejbezpečnější blaho všech, nýbrž že dle učení sektářského se musí ponechati jednotlivci každému, k dosažení blaha svého starati se jedině o vlastní spasení své po smrti, což naukou čírého sobectví — je blud.

24. Míti za to, že ty *nejvznešenější skutky lidské* nemají základu svého v citu pro společenství, vzájemnost, v citu *socialním* — je blud.

25. Míti za to, že mužové, které člověčenstvo do dneška co ty největší dobrodince své ctí, nebyli těmi *největšími socialisty* — je blud.

26. Míti za to, že *Ježíš*, jenž platí sektě neomylné za jejího zakladatele, a *učeníci* jeho nebyli pravými *komunisty*, a to s náhledy, lidské společnosti velmi nebezpečnými — je blud.

§ V. Sekty. (Církev.)

27. Míti za to, že nemají býti *veškeré* sekty — tak zvané církve — naprosto vyloučeny od práva, *překážeti* býti v tom nejmenším učení vědy, nýbrž že by některé z nich smělo býti dopráno činiti tak — je blud.

28. Míti za to, že učení sekty neomylné, jakož učení středověké, tak zvané scholastické, neslouží naprosto k zničení *pokroku vědy* — je blud.

29. Míti za to, že věda z učení zjevení, čili bible nemusí zavrhnouti naprosto vše, co se přiči rozumu lidskému, nýbrž že tu náleží mítí nějakého ohledu k *stáří učení* tam obsaženého, — je blud.

30. Míti za to, že by sekta některá vůbec a neomylná zvlášť byla společností nějakými *zvláštními, nezrušitelnými právy* opatřena, jež by se daly odvodit od nějaké předstírané bytosti vyšší, a že by sekta ta práva svá vesměs jedině a pouze nemusela odvodit od společnosti *státní*, v níž žije — je blud.

31. Míti za to, že sekta některá smí nějaké moci vykonávat základem *vlastní své autority*, důvěry přívrženců, bez povolení moci státní — je blud.

§ VI. Stát a sekty.

32. Míti za to, že nenáleží jedině a pouze *společnosti státní* ustanovit o tom, chová-li ta která sekta nějaké učení dobré nebo škodlivé, a *které* to je, nýbrž že o tom ustanoviti náleží jedině a pouze *sektě samé* — je blud.

33. Míti za to, že papežové římsí a všeobecné koncily sekty katolické *nepřekročili daleko meze své působnosti*, jim dle vlastnosti jejich příslušící,

že neurvali knížatům práva těmto jediné příslušná, nýbrž že vše, co ve věci té činily, bylo úplně oprávněné — je blud.

34. Míti za to, že papežové římsí a všeobecné koncily sekty katolické v pravdě nesčíslněkrát se *nezmýlili*, ba sami sobě *neodporovali*, nýbrž že vše, co jimi praveno, je skutečným — je blud.

35. Míti za to, že sektě některé a zvláště neomylácké se smí státem připustit moc, užiti, byť jen nevinných *prostředků donucovacích*, oproti příslušníkům svým, aniž by tím zavedeno bylo otroctví, je blud.

36. Míti za to, že biskupská moc v diecési nad dotýčenými příslušnými sekty není jediné *statem*, třeba jen mlčky, *propůjčena*, nýbrž že biskup má vlastní nějaké moci anebo moci někým *mimo* stát se nalezajícího mu propůjčené — je blud.

37. Míti za to, že právo té které sekty vůbec a neomylácké zvláště k nabytí majetku nespočívá tak jako právo každého občana v státu jediné a pouze na *zákonech státních*, nýbrž že právo sekt ku svému majetku je nějakým právem zvláštním, rozdílným od téhož práva občanů jiných — je blud.

38. Míti za to, že by kněží a papež neměli býti naprosto *vytoučeni* ode vsí péče a vlády nad *jméním a statky*, nýbrž že by jim náležela vláda nad věcmi světskými — je blud.

39. Míti za to, že sekta nějaká a zvláště neomylácká a kněží její nemají co do *osoby a majetku* státi na rovní komukoli v státu, nýbrž jim náleží zvláštní nějaké *nedotknutelnosti* — je blud.

40. Míti za to, že v záležitostech civilních (občanského práva) a trestních kněží nemají podléhati *úplně* téměř zákonům, jako každý jiný občan

v státu, nýbrž že tu má být *nějakého soudu kněžského* — je blud.

41. Míti za to, že by nesměla sekta katolická *odpadnout od papeže římského* — je blud.

42. Míti za to, že by sekta neomylácká nesměla se rozpadnout v rozličné *sekty národní* — je blud.

43. Míti za to, že nemá kněz tak dobře býti potahován ku konání *povinnosti branné*, jako každý jiný občan, nýbrž že má býti od povinnosti té *osvobozen* — je blud.

44. Míti za to, že studia kněžská musí býti ponechána *úplně* dotýčené *sektě*, a že stát musí přihlížet, když na učelištích kněžských se vyučují občané jeho naukám *státu záhubným*, aniž by tomu směl překážet — je blud.

§. VII. Stát.

45. Míti za to, že sekta *katolická*, potažlivě neomylácká, není blahu a prospěchu společnosti *státní na zářku* — je blud.

46. Míti za to, že stát není *neomezeným* původem a pramenem všeho v něm práva — je blud.

47. Míti za to, že moc státní, vykonaná mocnářem *nekatolíkem*, nemá *téže* váhy jako mocnáře katolíka — je blud.

48. Míti za to, že ve sporu zákonů státních a církevních nemá *povždy* přednosti zákon *státní* — je blud.

49. Míti za to, že státní moc nemá úplného práva, smlouvy s papežem, *konkordáty zrušit*, jakmile je má za státu *škodlivé* — je blud.

50. Míti za to, že *stát se nesmí míchat* nikterakž do záležitostí sektářských, ani co do vyučo-

vání, ani co do kázně, nýbrž že musí nechati sekty s nerozumným učením jejich v státu řídit, jak se jim právě líbí — je blud.

51. Míti za to, že nenáleží *veškeré veřejné školství* v státu jedině v moc *tohoto*, nýbrž že má míti právo do něho se míchat i ta která *sekta* — je blud.

52. Míti za to, že vyučování na školách nemá spočívatí jedině na základě *čistě rozumovém*, na základě vědeckém, v souhlasu s poměry občanskými, *politickými*, vůbec časovými a *státními*, nýbrž že má podléhati nějaké *autoritě sektářské* — je blud.

53. Míti za to, že příslušníci sekty nějaké vůbec a neomylně ale zvlášť mohou státi v jakémkoli spojení s vládou sekty dotýčné, že tedy neomylní a biskupové jejich mohou v neomezené spojení vstupovat se svým papežem, a stát že nemá moci a práva, k věci míti zření a neplechý překazit — je blud.

54. Míti za to, že stát nemá práva, představené spolků sektářských, tedy i biskupy, pakli se proviní proti zákonům státním, *sesadit s úřadu a trestat*, nýbrž že k jejich nezákonnému jednání musí přilhlýzet — je blud.

55. Míti za to, že stát nemá práva, ustanovit *stáři*, po jehožto dosažení teprv smí občan vstoupiti do *kláštera*, že nemá práva, bez svolení svého nikoho do kláštera *nepřipustiti* — je blud.

56. Míti za to, že stát nemá poskytovatí *promoci* hmotné k donucení někoho k dodržení *slibu klášterního*, a že nemá býti každému volno, klášter opět dle libosti opustit — je blud.

57. Míti za to, že stát nemá práva, *klášternictví zrušit*, a jmění klášterů správě své podřídit, ba úplně ku vzdělání občanů obrátit — je blud.

58. Míti za to, že *panovníci* podléhají nějaké *moci sektářské*, a že co do rozhodování u věcech práva veřejného nestojí *nad* sektami veškerymi — je blud.

59. Míti za to, že nemá stát býti *úplně odloučen* od sekt, a sekty od státu — je blud.

§ VIII. Mravnost.

60. Míti za to, že člověk vše, co činí, nečiní z neodvratné *nutnosti*, nýbrž že tu vůle svobodné — je blud.

61. Míti za to, že jest jiné *mravouky*, k blahu člověka vedoucí nežli *rozumové*, rozdílné od nauky lidskosti — *humanity* — která se ke všemu, co má citu, vztahuje, že jest zvláštní jakési *mravouky zjevené*, sektářské, náboženské, rozumu se přičící, která by člověka k blahu přivéstí mohla — je blud.

62. Míti za to, že může býti *mravnosti* *nevztahující se k blahu jiného*, že může býti i *mravnosti* k nějakému bohu té které sekty, domněle ničím nedotknutelnému — je blud.

63. Míti za to, že není *vzdělání čistě rozumové jediným*, ale i *absolutním*, t. j. za *všemi* okolnostmi působícím prostředkem *proti nemravnosti*, nýbrž že tu potřebí sektářství náboženské — je blud.

64. Míti za to, že k udržení pořádku v státu nedostačí *rozumové vzdělání* občanů, nýbrž že *nevýhnutelně* a povždy potřebí tu *trestů* — je blud.

§ IX. Světská moc papežova. Přísaha.

65. Míti za to, že státové nemají připustit, aby *světská moc papeže římského* zůstala zničena,

nýbrž že se mají zasadit za *obnovení moci té* — je blud.

66. Míti za to, že úplné *zrušení světské moci papeže* římského nepřispěje k svobodě a blahu lidstva vůbec a přívrženců sekty dotýčné zvlášť — je blud.

67. Míti za to, že národové vůbec a národ italský zvlášť, pokud se nacházel pod mocí papeže římského, nemají práva, násilnému potlačování jich panovníky svými se opřít — je blud.

68. Míti za to, že skládání *přísahy* jakéhokoli druhu není věcí nejen úplně zbytečnou, škodlivou a nemravnou, a že by na místě jejím, tam, kde toho vůbec zapotřebí, nestačil pouhý *slib* — je blud.

§ X. Manželství. Celibát.

69. Míti za to, že platnost *sňatku manželského* v podstatě nespočívá ve smlouvě *občanské*, uzavřené manžely, nýbrž že spočívá v *obřadech*, tou kterou sektou nad manžely vykonaných — je blud.

70. Míti za to, že *smlouva manželská* je nerozlučitelná, do rozloučení jejího že nemá stát, nýbrž jedině sekta co mluvit — je blud.

71. Míti za to, že nikoli stát, ale sekta má toho práva, ustanoviti *překážky* uzavření platného *manželství* — je blud.

72. Míti za to, že právo, jímž sekta katolická ustanovovala *překážky* uzavření manželství, nemá původ svůj v přenesené moci na ni státem, nýbrž že právo to jí náleží původně, že jí dáno nějakou *bytostí vyšší* — je blud.

73. Míti za to, že záležitosti manželské a sňubní *nenáležejí* jedině a pouze před soud *světský*, nýbrž že náleží před nějaký soud *sektářský* — je blud.

74. Míti za to, že *celibát* kněžský není státní a mravnosti občanské naprosto *záhubný* — je blud.

75. Míti za to, že *bezženství* kněžskému stát nemá bránit, nýbrž že to musí býti ponecháno sektě, by ona bludným učením svým sváděla členy své k stavu *nepřirozenému*, rozmnožení člověčenstva, po případě zdárnému vychovávání dítek zplozených naprosto překážejícímu — je blud.

76. Míti za to, že by neměly veškeré sekty oproti státu býti postaveny úplně na roveň, nýbrž že by mělo trpěno býti nějaké *sekty státní* — je blud.

77. Míti za to, že *veřejné konání* obřadů sektářských v státu se má trpěti, a že nevede k svádění lidu k pobožnostkářství, k hnusné pověře, k využitkování lidu ve prospěch nesvědomitých mamičů, k veřejnému pohoršení, a že by konání obřadů sektářských nemělo u *veškerých* sekt bez výminky obmezeno býti přísně jen na *dům* — je blud.

78. Míti za to, že volnost u věcech víry a svědomí a volnost vědy toho nutně nežadají, aby se v státu směly veřejně *tiskem a slovem* pronášet náhledy a mínění čelící k *zničení bludů sektářských*, nýbrž že třeba bráti učení sektářská ve zvláštní ochranu zákona — je blud.

79. Míti za to, že některá sekta vůbec a neomyšlená zvlášť mohla by se s učením pokroku světového smřít, anižby tím byla v podstatě své zničena — je blud.

80. Míti za to, že k smření se s pokrokem časovým sekta neomyšlená z dobré vůle přistoupí — je blud.

Poznali jsme nyní obsah a význam dvou zajisté nad míru důležitých listin. Každému poctivému katolíku, nyní neomylnému, náleží, buď se řídit dle nařízení v encyklice a syllabu obsažených, anebo se zříci spolku, s jehož ustanovením nesouhlasí, souhlasiti nemůže.

Arcib., nešťastná ztráta pojmu o sektářství (náboženství), která způsobila zmatek panující, v němž platí zevní, prázná forma za náboženství a za jistý (!) prostředek k dosažení mravnosti, ba »věčného blaha«, je příčinou, že panuje nynější moderní pokrytství, nad nějž nebylo většího nikdy a nikde, leč mezi jezovity, a neblahé poměry, do nichž se dostal národ svou politikou posledních let, strhly i jej ve vír jezovitský, tak že jezovitství panuje i u nás na *všech* stranách. Či to není jezovitství, když vzdělání mužové národa, kteří jsou zajisté přesvědčeni, že to pouhou nemožností, obřady, práznými to, jen na oko dělanými formalitami, dojíti blaha po smrti, v nějž ostatně ale sami nevěří, přec národ chtí vší mocí udržeti při konání formalit těch, nedbajíce o to, aby smýšlení lidu, o němž vědí, že tak jako jejich, se protiví učení sektářskému, zavrhujícímu veškeré vymoženosti rozumu lidského, přišlo k projevení? Či to není jezovitství, když vzdělání mužové národa, jsouce přesvědčeni o zkáznosti řádů kněžských vůbec, jezovitského ale pro národ náš zvlášť, dílem přímo, dílem mlčky trpěním

neplech jeho, v národě ho podporují, neosmělujíce se ani proti němu, ani proti přátelům a podporovatelům jeho ni slovem, neřkuli skutkem se osvědčit, z pouhé obavy, aby neutrpěli v očích zatemněných, dosavadních některých přívrženců svých, kterýmžto jednáním ale uvaleno na národ jeho přenesmírné, ba skorem již již na dále nesnesitelné, které jej nyní co den víc a více k zemi táhne, místo co by ho měli povznášet v jeho útrapách a strastech? Či to není jezovitství, když k vůli domnělému, ale jen domnělému dosažení jistých výhod obětuje se celá slavná minulost národa, druhy nejslavnějšího v Evropě, když se národu *tomu* namlouvá, že spojením se s největšími odpůrci rozumu lidského a svobody se dosáhne svobody národa? —

Ze spojenců s jezovity stali se nyní již jezovity v »čamaře«; ale běda národu, že chová *takovéto* syny v lůně svém; ba, co pravím, chová, že je zbožňuje co modly, od nichž očekává spásu! —

Když encyklika a syllabus byly prohlášeny papežem, mlčelo se; když koncil vatikánský je uznal za zákon církevní, mlčelo se; když hierarchisté naši je poslali k ohlašování farářům, i tu se mlčelo; když farářové horliví počali je vyhlášovat a vykládat, ještě se mlčelo; a když nyní veškeré kněžstvo neomylné činí slovo tělem, — opět se mlčí a nechá se lid otravovat, potírat »svatými misiemi«, katolickými kasinami, politicko-katolickými jednotami, nesmírnou haldou spisů, neutužený rozum lidu našeho ničícími k zakořenění se u nás nauk encykliky a syllabu. Když některý nepřítel národnosti naší nebo politického práva našeho se prohřeší proti našemu právu národnímu nebo politickému, tu je místa dosti v listech, by naplnily sloupce své články odražejšími nepraví spáchané. Máme také papíru

dosti, aby se popsal zvláštními pojednáními politickými k uhájení našich práv; máme taktéž spisovatelův dosti, kteří mužně hájí naše politická práva a národní; máme také spolky, ba i politických spolků k hájení práv těch: avšak pro hájení *svobody myšlenky u věcech víry a svědomí* — — — pro *to* není u nás ani místa v časopisech našich, neřkuli zvláštních časopisů, pro *to* není u nás ani papíru k dostání, ani těch, kdož by ho k uhájení svobody smýšlení popsali důkladnými pojednáními; pro *to* u nás není spisovatelů, kteří by chtěli na tomto zdárném poli pracovat pro blaho národa svého, pro *to* nemáme také spolků, spolků k odražení útoků ultramontanů na nás dorážejících: zkrátka pro vzdělání národa co do svobody *svědomí*, co do svobody u věcech *víry*, pro *skročení zmáhajícího se ultramontanství v Čechách* nečiní se *nic*, nýbrž se mu ponechává úplně pole celé. —

Tak prý to žádá *politika národa našeho!* Ano, ta moudrá, ta velemoudrá politika našich vůdců, Mladých i Starých. Jen pro všecko na světě žádných hádek a svárů, nejméně ale *stran*; a to by zvlášť bylo našim neštěstím, kdyby se tak měla narodit u nás strana v skutku *liberální!* Ještě větším neštěstím by ale bylo, kdyby se u nás počalo mluvit o věcech sektářských. To, to! Vždyť jsou kněží abonenty těch kterých listů, a proto se musí šetřit. —

Jaké to utěšené chlebařství! —

O ano, byla by to veliká záhuba, kdybychom tak ztratili to vojsko bojující vědomě nebo nevědomě za encykliku a syllabus a nabyli místo nich uvědomělejších občanů! —

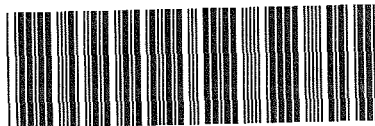
Ano, přiznejme se k tomu upřímně, podporování jezovitství zřejmě a skrytě, přímo a nepřímo, *to* je

výsledek naší politiky, jejímžto dalším následkem nutně musí být boj za uvedení v život encykliky a syllabu a konečný úpadek národa.

* Snad se upřímný Čech bude tázati se srdcem zkormouceným: A má, a může to u Čechů dojít tak daleko? Což pak ty slavné dějiny národa českého již tak přišly v zapomenutí, že se již neví, že nejslavnější mužové národa bojovali v nejslavnější době jeho nikoli za *udržení* papežáctví, nýbrž naopak za *zrušení* jeho, a za *svobodu smýšlení*? Což pak ta hrdinná mysl slavných předků, věhlasných to Čechů, již tak vymizela z národa toho, že by se mohl národ ten jmol, *hájit* ty nejhorší ubíječe statečné mysle národní, již za časů slavného Jiříka poděbradského opanována celá Evropa? Což pak jsme za doby poslední se stali tak zaslepenými, že nyní ani nepoznáváme odvěké nepřátelé své, a že místo v rozhodný boj spouštíme se s nimi ve *spojení proti* pokroku, *proti* osvětě? Což pak nesmyslnou vášní několika zpátečníků, nerozumem několika těch autorit politických s náhledy dávno přežitými, zastaralými tak jsme již svedeni, že nám nelze rozoznati blud od pravdy, a že výroky nesmyslných těch autorit nám jsou pravidly nezvratnými, byť bychom i lichost jejich byli patrně nahlédli? Což pak ta zbabělost oproti těmto neomylným autoritám politickým je tak veliká, že se liberální synové národa nemohou odvážit k *bezohlednému* vystoupení co mužové svobodomyšlní a nedbajíce dosavadních autorit proti nim postaviti svůj program v skutku liberální, jímž by strhli za sebou národ celý? — —

Kdyby tomu tak mělo být, jak si to ti odvěcí nepřátelé národa přejí, a jak se tomu podobá, pak — se srdcem rozervaným bychom si to přiznat museli — pak je již *dnes* po slavném národě českém? —

Avšak žijeme v té naději, ba v tom přesvědčení, že národ český chová dosud v živé paměti své slavnou minulost svou, že chová v živé paměti své památku nejslavnějších synů svých, padlých v boji světovém za *svobodu smýšlení*, padlých co mučedníků, co obětí vlády *kněžské*; že národ český dosud chová v živé paměti své, co dlužen odvěkým nepřátelům lidského rozumu, jenž povždy usilovali o to, uvaliti naň největší zlo a největší hanbu lidskou, chtějíce z něho učiniti národ zpátečníků; žijeme v přesvědčení, že národ český v jádře svém není dosud tak pozadu, aby mu nebylo možno v době nejkratší dohoniti, ba předstihnouti národy ostatní co do svobody smýšlení, bude-li jen chtít pracovati bezohledně ku svým autoritám dosavadním, a nedá-li se, jako dosud vodit lichými těmi autoritami nerozumnými; žijeme v přesvědčení, že národ za nedlouho *celý* se osvědčí co ve svém jádře dosud nezkažený, opravdu liberální, co národ bojující za novověké vymoženosti vědy rozumu lidského, a že odmítne od sebe vládu v něm živlů zpátečnických, sloužících mu jedině ku zkáze jeho; žijeme v přesvědčení, že v národě českém ani encyklika, ani syllabus *nikdy* nenaleznou půdy, v níž by mohly zapustit nějakých kořenů, nýbrž naopak, že národ český se osvědčí *skutky* skvělými co nejstatečnější bojovník *proti* vládě papežácké, vládě jezovitské, neomylácké, co nejstatečnější bojovník *proti* uvedení ve skutek nesmyslů encykliky a pitomosti syllabu. —

 ÚK PrF MU Brno

3129S03734

REV15